

VNG MAGAZINE

04

14 MAART
2025

RAADSLID OJANNE CHANG

De enige *logische plek*

JEUGDZORG
RAVIJN ZET PREVENTIE
ONDER DRUK

GEMEENTERAAD
'ONDERSCHAT POSITIE
VAN RAADSLEDEN NIET'

LEX BURDORF
'GEZONDE STAD IS
ANDERS INGERICHT'

Tien jaar Park Triangel, Waddinxveen

Helma Born
Algemeen directeur
Nederland BPD

Albert Kerssies
Projectwethouder
Park Triangel
Gemeente Waddinxveen

Femke Vleij
Wethouder
Grondzaken en Financiën
Gemeente Waddinxveen

Alexander de Vries
Directeur CV
Park Triangel

De Waddinxveense woonwijk Park Triangel viert haar tienjarig bestaan. Deze wijk van honderd hectare, opgezet in een karakteristieke driehoeksvorm, ontwikkelt zich tot een levendige gemeenschap met diverse voorzieningen en een eigen identiteit.

"Als Park Triangel in 2028 helemaal gereed is, staan er zo'n 2.950 woningen", vertelt Alexander de Vries, directeur CV Park Triangel. "Het tempo zit er goed in. De eerste bewoners hebben begin december 2014 de sleutel van hun nieuwe huis ontvangen. In 2020 is de 1.000ste woning feestelijk opgeleverd, in 2022 de 1.500ste woning en binnenkort overhandigen we alweer de 2.500ste sleutel. Toch ervaar je Park Triangel als een kleinschalige wijk met gezellige buurtjes waar mensen elkaar kennen en samen dingen organiseren. Al vroeg in het proces hebben we ervoor gezorgd dat alles er was: het park met verschillende sport- en spelmogelijkheden, het groen, de speelplekken, fietspaden, het station, twee scholen en een kinderopvang, een huisartsenpraktijk én een tandarts."

"Park Triangel is een belangrijk project voor de gemeente", zegt Femke Vleij, wethouder Grondzaken en Financiën. "Waddinxveen groeit hard, mede door haar centrale ligging in de Randstad. De gemeente is gegroeid van 26.000 inwoners in 2017 naar zo'n 34.000 nu. In 2040 zijn dat er naar verwachting 40.000." Desondanks blijft de gemeenteraad kritisch op het percentage sociale huur in Park Triangel. Het gemiddelde van dertig procent sociale huur in Waddinxveen wordt in Park Triangel niet gehaald. "Betaalbaarheid staat hoog op de agenda. Dan hebben we het over sociale huurwoningen, midden huurwoningen en betaalbare koopwoningen tot zo'n 355.000 euro", legt projectwethouder Albert Kerssies uit. "Er is zorgvuldig gekeken hoe we in Park Triangel nog extra betaalbare woningen kunnen realiseren. Woonpartners is erin geslaagd nog eens 75 extra sociale huurwoningen te realiseren. Ook het BPD Woningfonds realiseert nog eens 45 extra woningen in de sector middenhuur."

"Het fijne aan Park Triangel is juist dat je kunt doorstromen binnen de wijk", vertelt Helma Born, algemeen directeur BPD. "In Park Triangel is heel bewust gebouwd voor een brede doelgroep. Een belangrijke kwaliteit daarbij is dat betaalbare woningen qua uitstraling en architectuur niet van koopwoningen zijn te onderscheiden. Iedereen hoort erbij. Dat versterkt het gevoel van saamhorigheid."

De snelle groei brengt uitdagingen met zich mee. "Qua voorzieningen moeten we echt een inhaalslag maken", meent Kerssies. "In Park Triangel bouwen we in hoog tempo en groeit het aantal inwoners veel sneller dan verwacht. Er worden vooral veel kinderen geboren."

"In tegenstelling tot veel gemeenten kampen wij niet zozeer met vergrijzing," bevestigt Vleij, "maar juist met verjonging. De kleuterklassen en groepen drie zitten bomvol. Het zwembad in Waddinxveen stroomt over van het aantal kinderen dat staat ingeschreven voor zwemles. Dat vraagt om een extra school, meer kinderopvang, nieuwe gymzalen, voetbalvelden en/of tennisbanen."

Het project trekt de aandacht van andere gemeenten. "Zo krijgen wij met regelmaat de vraag: hoe doen jullie dat toch?" zegt Vleij. "Zo'n omvangrijk project? De hoge kwaliteit? Over zo'n lange looptijd? Met wisselende bestuurders en directie vanuit gemeente en BPD?"

"Ik denk dat de onderliggende ontwerpfilosofie klopt", antwoordt Born. "Een wijk verdeeld in kleine buurtjes, ieder met hun eigen karakter met veel groen en rondom een groot park. Het is een succes gebleken. Daarbij investeert Park Triangel actief in de sfeer van de wijk. Bewoners ondernemen allerlei activiteiten; van een Lentefair, Halloween tot het Oktoberfest. Binnenkort komt er ook een buurtcentrum."

"Het grootste compliment blijft toch dat de bewoners van het eerste uur die gaan verhuizen en zich weer inschrijven voor een nieuw woning, opnieuw kiezen voor Park Triangel. Mensen voelen zich hier thuis", besluit De Vries.

bpd

bouwfonds gebiedsontwikkeling

www.parktriangel.nl

IN DIT NUMMER

NUMMER 4 • 14 MAART 2025 • JAARGANG 79

Coverfoto: Jiri Büller | Nummer 5 verschijnt op 28 maart 2025

Jeugdzorg

De Zaanse wethouder Stephanie Onclin maakt zich grote zorgen over het ravijnjaar. Ruimte voor preventie is er straks niet meer.

Ojanne Chang

Verbeter de mogelijkheden voor raadsleden om hun werk te doen, zegt de voorzitter van de VNG-commissie Raadsleden & Griffiers.

Tegenmacht

Gemeenteraadsleden onderschatten nog te vaak hun eigen positie.

3

VNG
MAGAZINE
2025

Biodiversiteit

Het versterken van de natuur gaat in Brabant hand in hand met het verduurzamen van woningen.

Lex Burdorf

Een gezonde stad begint met een andere inrichting, zegt Erasmushoogleraar Burdorf.

Bodem

Hoe houd je de bodem gezond? Gemeenten in het Gelderse Rivierenland zoeken een antwoord op deze vraag.

EN VERDER

6 Lopende Zaken 7 Commentaar Leonard Geluk 13 Drie vragen aan 21 Thorbeckehoogleraar
31 Column Marije van den Berg 32 Betoog 34 Personalía 37 Raad & Werk

VNG bepleit nationaal programma luchtkwaliteit

Er moet een nationaal programma komen om de luchtkwaliteit te laten voldoen aan de nieuwe Europese normen. Ook is een tweesporen-beleid nodig bij de aanpak van de stikstofproblematiek.

Zo kan worden voorkomen dat grote maatschappelijke opgaven, zoals de woningbouw, compleet vastlopen. Dat zegt de VNG, die samen met de provinciekoe-pel IPO het ministerie van IenW oproept om tot zo'n nationaal programma lucht-kwaliteit te komen.

Vervuilde lucht kan leiden tot verschil-lende gezondheidseffecten, waaronder vroeg overlijden. Hoewel de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen de afgelopen jaren is gedaald, zorgen de aangescherpte Europese normen naar verwachting voor knelpunten.

SAMENWERKING

Luchtverontreiniging overschrijdt ge-meentegrenzen, waardoor alle overhe-den een taak hebben. Daarom pleiten

de VNG en IPO ervoor om deze samen-werking per direct vorm te geven in een juridisch bindend nationaal samenwer-kingsprogramma luchtkwaliteit. Over-schrijdingen van de luchtkwaliteitsnor-men en bijbehorende maatregelen van gemeenten, provincies én het rijk zouden in deze nationale aanpak moeten lan-den, zodat projecten kunnen doorgaan.

STIKSTOF

Daarnaast dringt de VNG erop aan om nu landelijk te werken aan acute stikstofreductie, zodat op middellange termijn de tijd kan worden genomen om de gebiedsgerichte aanpak uit te werken.

Als gevolg van de stikstofproblematiek loopt de uitvoering van grote maat-schappelijke opgaven al jaren vast. De recente rechterlijke uitspraken over intern salderen en de Greenpeace-zaak leiden ertoe dat vergunningverlening op grote schaal stilvalt. Reden voor de VNG om samen met het IPO en de Unie van Waterschappen het rijk om oplossingen te vragen om uit de stikstofimpasse te komen.

Gemeenten hebben concrete stappen van het rijk nodig om hun taken en be-voegdheden goed uit te kunnen voeren. Zij vragen het ministerie acute oplossin-gen uit te werken voor de vergunning-verlening, waaronder een pakket maat-regelen dat op landelijk niveau direct de stikstofuitstoot vermindert. (MM) <---

4

VNG
MAGAZINE
2025

“

*Vrij naar Voltaire:
in dit land is het goed om
af en toe een bestuurder
om te brengen om
anderen aan te moedigen
het beter te doen.*

Roel Cazemier, waarnemend burgemeester van Terschelling, vindt dat een incidentele crisis waarbij een politicus sneuvelt, hoort bij de politiek, NRC 7 maart

Amsterdam stopt met AI-toepassing Copilot

Amsterdam ziet af van een proef met de AI-toepassing Microsoft Copilot. Volgens de gemeente zijn er te veel privacyrisico's aan verbonden.

Het besluit komt nadat een privacytoets aantoonde dat aan het gebruik van Copilot risico's zijn verbonden die vooral voortkomen uit een gebrek aan transparantie. 'Dat maakt dat deze technologie op dit moment niet veilig en juridisch binnen onze organisatie kan worden toegepast', laat de gemeente weten.

De VNG vindt dat gemeenten de kansen die digitale techno-logie biedt moeten omarmen, maar een goede afweging van de voor- en nadelen moeten maken. (LM) <---

‘Kwaliteit belangrijker bij pacht’

Niet de laagste prijs, maar maatschappelijke baten zoals duurzaamheid moeten een belangrijke rol spelen bij het verpachten van landbouwgrond door gemeenten. Dat wil de Tweede Kamer.

Op verzoek van de Tweede Kamer gaat het kabinet de regels omtrent dergelijke aanbestedingen verduidelijken. Staatsbosbeheer laat duurzame criteria bij aanbestedingen al zwaarder wegen dan de prijs.

De aanleiding is een kwestie in de gemeente Teylingen, waar de aanbesteding van pachtgrond in de Boterhuispolder (zie foto) recent tot onrust heeft geleid. De gemeente liet de prijs zwaar meewegen in het gunningsproces, maar was daar niet duidelijk over. Het gunningsproces wordt nu opnieuw opgestart, de verantwoordelijk wethouder stapte op.

Staatssecretaris Jean Rummenie van Landbouw werkt op dit moment aan een nieuwe Pachtwet. Die moet een einde maken aan de nu vaak kortlopende pachtcontracten en langdurige en duurzame pacht weer de norm maken. (RvdD) <---

Onrust raakt driekwart wethouders

Drie van de vier wethouders hebben weleens te maken met vormen van maatschappelijke onrust. Dat laat hen niet onberoerd.

De onrust in de samenleving heeft gevolgen voor het privéleven van wethouders. Meer dan de helft zegt dat hun gedrag verandert, wat impact heeft op hun fysieke en mentale gezondheid. Dat blijkt uit onderzoek in opdracht van de Wethoudersvereniging. Volgens directeur Jeroen van Gool is er sprake van onevenredige werkdruk en werklast bij wethouders.

Van Gool denkt dat het rijk nu niet gevoelig is voor de signalen van wethouders die maatschappelijke onrust ervaren door rijksregelgeving. ‘De wetgever zou moeten leren van lokale ervaringen en desgewenst de wet aanpassen.’

Als voorbeelden van thema’s die wethouders bezighouden noemt Van Gool de asiel- en vluchtelingenwetgeving en de ontwikkelingen in de energietransitie: ‘Het lijken soms wel dagkoersen.’ (LM) <---

Steeds vaker bieden bibliotheken gratis abonnementen aan voor jongvolwassenen. Dat is nu al het geval in bijna een kwart (23 procent) van de bibliotheken.

Het lidmaatschap van een bibliotheek is al gratis tot 18 jaar. Maar als mensen ouder worden, raakt de bibliotheek ze kwijt. Die probeert ze nu met gratis abonnementen te behouden.

Onderzoeker Mark Deckers constateert wel verschillen tussen gemeenten. Zo zijn in Amsterdam en Utrecht alle leraren van scholen lid van de bibliotheek. Eén op de acht gemeenten heeft een ‘gratis’ lidmaatschap voor iedereen. Maar dat geldt soms alleen voor de eerste paar uitleningen, daarna moet alsnog leengeld per item worden betaald. (LM) <---

TERUGBLIK COMMISSIE RUIMTE, WONEN EN MOBILITEIT 13 FEBRUARI

Op de agenda van deze vergadering stonden onder andere de Taskforce Nieuwbouw Woningcorporaties en een technische briefing over de implementatie van de EU-verordening Natuurherstel.

TASKFORCE NIEUWBOUW WONINGCORPORATIES

Staf Depla, voorzitter van de Taskforce Nieuwbouw Woningcorporaties, besprak het ontstaan en de activiteiten van de taskforce, die gericht zijn op het versnellen van woningbouwprojecten. De commissie RWM waardeert het werk van de taskforce, zoals onderzoek naar mogelijkheden om de gemiddelde duur van een woningbouwproject te verkorten en onnodige belemmeringen of relatiemanagement tussen de verschillende partijen. De commissie sprak onder andere over het belang om de resultaten van de taskforce voldoende onder de aandacht te brengen bij gemeenten in Nederland.

TECHNISCHE BRIEFING IMPLEMENTATIE EU-VERORDENING NATUURHERSTEL

Het ministerie van LNV informeerde de commissie over het aankomende traject om de natuurherstelverorde-

ning in Nederland te implementeren. De verordening is in juni 2024 aangenomen en in augustus 2024 van kracht gegaan. Het rijk werkt aan het opstellen van het op te leveren natuurherstelplan, dat in september 2027 definitief moet worden gemaakt. Tijdens de technische briefing werd ingegaan op artikel 4 (verslechteringsverbod) en artikel 8 (verbeteringsgebod), stedelijke ecosystemen en hoe de verschillende punten inhaken op lopende programma's en opgaven zoals de energietransitie.

TERUGBLIK COMMISSIE RAADSLEDEN & GRIFFIERS 6 FEBRUARI

De commissie Raadsleden & Griffiers kwam bijeen om het volgende te bespreken: de concept-consultatiereactie op de Wet versterking lokale publieke omroepen, de Verenigingsdialoog regionale samenwerking en de nieuwe Model Instructie voor griffiers.

TE BEPERKTE ROL GEMEENTEN IN WETSVORSTEL VERSTERKING LOKALE OMROEPEN

Het ministerie van OC&W vroeg om voor begin maart te reageren op het voorstel voor de Wet versterking lokale publieke omroepen. De commissie besprak de insteek van de consultatie-

reactie van de VNG. Iedereen was het ermee eens dat de rol van gemeenten in het nieuwe wetsvoorstel te beperkt is. Gemeenten willen een veel grotere rol in de bepaling welke lokale omroepen er worden aangewezen. De journalistieke rol van omroepen is essentieel voor het functioneren van onze lokale democratie. Het verzoek zou volgens de commissie dan ook moeten zijn om het wetsvoorstel grondig aan te passen.

VERENIGINGSDIALOOG LEIDT TOT ADVIEZEN OVER SAMENWERKINGSVORMEN

De commissie nam kennis van wat is opgehaald tijdens de Verenigingsdialoog van de VNG over regionale samenwerking. Er werd uitleg gegeven over het proces, de totstandkoming van het eindverslag en de vervolgstappen. De commissie onderschreef de belangrijkste besprekspunten en voegde eraan toe dat gemeenten de verschillende vormen van samenwerking aangereikt moeten krijgen, maar dat de keuze aan henzelf is.

Het is wenselijk om voor de zomer adviezen op te stellen over samenwerkingsvormen. Deze kunnen dan worden meegenomen bij het formuleren van programmaplannen door partijen tijdens het zomerreces. Na de zomer is er ruimte om te adviseren over de positie van de VNG in de regionale samenwerking.

MODEL INSTRUCTIE VOOR GRIFFIERS VASTGESTELD

De commissie stelde de nieuwe Model Instructie voor griffiers vast. Over de concept-toelichting en de concept-ledenbrief worden nog enkele opmerkingen gemaakt. Inmiddels is de Model Instructie verschenen en de ledenbrief hierover verzonden. Er zijn nu twee modelinstructies, een van de VNG en een van de Vereniging van Griffiers (VvG). Beide modellen vullen elkaar aan: het model van de VNG is abstracter, het model van de VvG is meer in detail uitgewerkt.

Leonard Geluk

Algemeen directeur VNG

leonard.geluk@vng.nl, linkedin.com/in/leonardgeluk

BETONROT

Roest in de wapening van beton veroorzaakt rot. De corrosie kan om zich heen vreten, en als je dit te lang negeert, verliest het beton z'n kracht. In 2018 stortte de brug in Genua in, ik zal het niet snel vergeten; een paar dagen eerder waren we er nog overheen gereden, terug van vakantie in de Cinque Terre.

Een ongeluk door achterstallig onderhoud, zoiets was typisch iets voor Italië, dacht ik. In Nederland zou dat toch nooit gebeuren? Maar die stelligheid ben ik verloren. In *Trouw* stond vorige week een analyse van de afbraak in het gevangeniswezen naar aanleiding van de politieke verontwaardiging over het vervroegd vrijlaten van gedetineerden. Het systeem piept en kraakt al jaren door het tekort aan cellen en bewakers, wat het gevolg is van gebrek aan publieke investeringen.

De gevangenis is exemplarisch voor de hele publieke zaak. De zorg en aandacht voor collectieve voorzieningen raakten in het gedrang door kortetermijndoelen als het beheersen van uitgaven en het beperken van de belastingdruk. Marktdenken maakte burgers tot klanten, het publieke domein tot uitvreter.

In steden en dorpen gaan burgers dit steeds meer voelen. Zo komen veel wegen, bruggen en tunnels uit de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw aan het eind van hun levensduur. Door het financieel ravijn hebben gemeenten onvoldoende middelen voor structureel onderhoud. Kleine gebreken zullen uitgroeien tot

grote risico's als we er niets aan doen. Ook veel schoolgebouwen zijn verouderd, slecht geventileerd en niet duurzaam. Voor renovatie en nieuwbouw is geen geld. En zo is het ook voor sportaccommodaties of gemeenschapshuizen. De verschraling treft eveneens (sociale) woningbouw, armoedebeleid en kansengelijkheid. Lees: de mensen die moeite hebben overleefd te blijven, en die steeds vaker afhaken. De verbinding tussen overheid en burgers is zoekgeraakt.

Onderwijl verschuiven de grenzen en omgangsvormen in de democratische instituties. Het gezag van burgemeesters en rechters wordt in de Tweede Kamer geregeld ondermijnd. Minister van Staat Herman Tjeenk Willink waarschuwde een paar jaar geleden al voor betonrot in de democratische rechtsorde.

Sluipenderwijs tast deze betonrot de fundamenteën van de samenleving aan. De staat van onderhoud van publieke voorzieningen, en de langetermijndoelen voor wonen, klimaat en energie, en bestaanszekerheid. De omgangsvormen in het publiek domein, en ten slotte de democratie zelf. Het kostbaarste dat we hebben.

Laten we er met z'n allen de schouders onder zetten, en alles doen wat nodig is om de betonrot tegen te houden. ☞

DE VERBINDING
TUSSEN OVERHEID
EN BURGERS IS
ZOEKGERAAKT

OJANNE CHANG

‘We moeten scherper keuzes maken’

8

VNG
MAGAZINE
2025

KRIJGEN RAADSLEDEN NOG WEL VOLDOENDE MOGELIJKHEDEN OM HUN WERK TE DOEN? DIE DISCUSSIE MOETEN WE EENS AFMAKEN, ZEGT HET HEERENVEENSE RAADSLID OJANNE CHANG. **DE DRUK OP DE RAAD NEEMT TOE.**

Nog een jaar, dan zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Er komt veel op raadsleden af: bedreigingen, polarisatie, hoge werkdruk – én een financieel ravijn. Raadslid Ojanne Chang (D66, Heerenveen) laat zich er niet door uit het veld slaan. Het raadswerk, zegt ze, ‘is nog steeds leuk, en erg belangrijk’. In een tijd waarin de democratie wereldwijd steeds verder onder druk komt te staan, is het van belang om stil te staan bij het belang van verkiezingen en democratie. Maar de omstandigheden maken het raadswerk niet altijd even makkelijk, beaamt Chang. ‘Voor mij is de raad de enige logische plek waar democratische besluiten worden genomen.’ Chang is voorzitter van de commissie Raadsleden & Griffiers van de VNG. Die commissie houdt zich onder meer bezig met het verbeteren van de positie van gemeenteraadsleden. Ze maakt zich zorgen over de omgangsvormen in de raad, en over de manier waarop raadsleden in staat worden gesteld om hun volksvertegenwoordigende rol op te pakken. ‘Soms denk ik: waar doe ik dit allemaal voor?’

Ze wijst naar het debat over de komst van een asielzoekerscentrum, ook in Heerenveen een ingewikkeld onderwerp. ‘Daar kwamen we na een proces van twee jaar niet uit, terwijl we eerder in de raad al wel hadden gezegd dat we in principe voor de komst van een azc zijn. Dan denk ik wel: hoe is

dit mogelijk? We vinden heel vaak wat van de politiek in de Tweede Kamer, waar partijen over elkaar heen rollen. Maar lokaal kunnen we er soms ook wat van. Ik vraag me dan weleens af: zijn er nog dossiers waarop we elkaar kunnen vinden?’

De gemeenteraadsverkiezingen in 2026 vallen samen met het ravijnjaar. Dat betekent dat nieuwe raadsleden zich moeten bezighouden met bezuinigingen. Is dat een aantrekkelijk perspectief?

‘Dat maakt het raadswerk niet makkelijker. We moeten nog scherper keuzes maken. Ik hoop dat we elkaar blijven vinden. Dat zal wel een extra inspanning kosten.

‘Iedereen is met
zichzelf bezig,
terwijl het rijk
de lachende
derde is’

Wie is...

Ojanne Chang

is sinds 2018 gemeente-raadslid (D66) in Heerenveen. In juni 2024 werd ze voorzitter van de commissie Raadsleden & Griffiers van de VNG en lid van het algemeen bestuur van de VNG. Ze is strategisch regioadviseur van provinciale staten van Flevoland en de gemeenteraden van Lelystad en Almere.

Vanuit de VNG vinden we dat dingen moeten worden uitgevoerd op het niveau dat het best past. Daar hoort dan wel geld bij, of meer beleidsvrijheid. Het is natuurlijk raar dat het rijk van gemeenten vraagt voor de jeugd te zorgen, maar dat we daar niet op kunnen sturen. Het gevolg is dat gemeenteraden nu allemaal hun wethouders aanspreken op wat niet goed gaat. Dat is zo zonde. Ieder jaar stappen er namelijk meer wethouders op. Iedereen is met zichzelf bezig, terwijl het rijk de lachende derde is.'

Uit de Monitor Integriteit en Veiligheid bleek eind vorig jaar dat vier op de tien raadsleden te maken hebben met agressie, een verdubbeling ten opzichte van vier jaar geleden. Wat vindt u daarvan?

'Dat is echt heel zorgelijk. We moeten daar als gemeenten wel een streep trekken. En we moeten in de samenleving investeren in sociale cohesie en in de sociale veerkracht van mensen. Dat betekent dat we moeten luisteren; wat is er aan de hand, en kunnen we dit oplossen? De individualisering maakt dat mensen moeilijker een beroep kunnen doen op hun eigen netwerk. In plaats daarvan wordt naar de overheid gekeken. Maar wij kunnen niet alles oplossen.'

Vicevoorzitter Abdullah Uysal van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zei vorig jaar in VNG Magazine dat raadsleden steeds vaker twijfelen of ze zich voor de komende verkiezingen nog wel verkiesbaar stellen, onder meer vanwege het ravijnjaar. Hoe ziet u dat?

'Dat horen wij ook, maar dat heeft ook te maken met de verdeeldheid die er heerst. Dat maakt het werk er niet leuker op. En dan is er nog de werkdruk. Raadsleden verwachten van zichzelf dat ze overal expert in moeten zijn. Met dat idee moeten we echt stoppen.'

'We moeten daar als gemeenten een streep trekken'

‘Raadsleden verwachten van zichzelf dat ze *overall expert* in moeten zijn’

Deze mensen zijn besteld voor hun volksvertegenwoordigende stem. Stel ze dan ook in staat om dat goed te doen. Leg ze de dilemma's voor, in plaats van dat je ze dossiers stuurt van tweehonderd pagina's over bijvoorbeeld de Omgevingswet: als je dit doet, heeft dat dit effect. Als ze die afweging goed kunnen maken, dan kunnen ze ook beter besturen. Het college krijgt ook een oplegger van twee kantjes bij een rapport van achttien pagina's. Waarom krijgt de raad dat niet?’

Hoe kan het beter?

‘Misschien moeten we meer naar het bedrijfsleven kijken. Ik kom zelf uit de financiële sector. Een accountant uit Leeuwarden doet hetzelfde als een accountant uit Maastricht, hun termen zijn dezelfde. Elke accountant weet precies wat met activa wordt bedoeld. In het openbaar bestuur is dat niet zo. Ik kan het economisch beleid van Heerenveen niet vergelijken met dat van Smallerland, omdat die metadata anders zijn. Daarbij: raadsstukken bevatten vaak verschillende abstractieniveaus. Een deel is strategisch, een ander deel bevat bijvoorbeeld werkinstructies voor de ambtenaren. Dan krijg je ook dat raadsleden op al die niveaus vragen gaan stellen. Iedereen wil dat raadsleden over de hoofdlijnen moeten gaan. Dan moet je ze daartoe ook in staat stellen. Dat lukt nu niet, omdat raadsleden niet zeker weten hoe het dossier eruitziet. Het zou mooi zijn als we daar met standaardisatie iets meer comfort kunnen bieden.’

Is dit ook een speerpunt van de commissie Raadsleden & Griffiers?

‘In de commissie blijven we wel steeds vragen naar oplossingen om de werkdruk te verlagen. Daar zijn best veel goede initiatieven voor. We zien dat griffiers steeds meer met elkaar samenwerken. Er worden rapporteurs vooruitgeschoven, klankbordgroepen opgezet. Het is fijn dat al die initiatieven er zijn. Voor de commissie is de positie van de raadsleden bij het opstellen van beleid ook een speerpunt. Neem de Omgevingswet. Die stelt dat gemeenten en provincies gelijkwaardig aan tafel zitten. Dat is anders dan hoe we het deden. Hoe komen al die volksvertegenwoordigers nu aan bod? Daar blijven we aandacht voor vragen. Krijgen raadsleden nog voldoende mogelijkheden om hun werk te doen? Die discussie moeten we eens afmaken. Moeten er meer

raadsleden bij? Moet de vergoeding omhoog? Moet het een fulltimefunctie worden? Die vragen komen elders niet aan bod. Dat is ook de meerwaarde van een aparte commissie voor raadsleden en griffiers. Wij kijken op een andere manier naar het versterken van de lokale democratie dan andere commissies van de VNG. Zo kunnen we tegenwicht bieden aan het bestuurlijke verhaal van burgemeesters en wethouders. Deze commissie is *here to stay*.’

Eerder dit jaar deed de VNG samen met andere organisaties een oproep voor meer vrouwen in de politiek. Na de verkiezingen van 2022 was 36 procent van de raadsleden vrouw. Waarom is het zo moeilijk om dat percentage omhoog te krijgen?

‘Het is ontzettend belangrijk dat er meer vrouwen in de raad komen, omdat dan alle perspectieven goed tot uiting komen. Maar het is echt leuren. Eigenlijk begint dat de dag na de verkiezingen alweer. Ik vraag vrouwen regelmatig of ze het interessant zouden vinden om ook politiek actief te worden. En vanaf twee jaar tot de verkiezingen doe ik dat wat intensiever. Het duurt bij vrouwen vaak wat langer voordat ze denken dat ze dit ook kunnen, ze zijn wat reflectiever dan mannen. Daarom ben ik zo blij met vrouwen in het openbaar bestuur. Ze denken wat langer na. Maar dat maakt ook dat ze een eventueel raadslidmaatschap lang aan het afwegen zijn. “Misschien ga ik over drie jaar verhuizen, en dan kan ik mijn termijn niet volmaken. Is het dan wel eerlijk als ik dan op een lijst ga staan?” Dat hoor je mannen nooit zeggen.

‘Wat meer aan marketing doen, helpt altijd. Heerenveen heeft sinds kort voor het eerst een vrouwelijke burgemeester. In september organiseerden we met haar een koffiemoment. Daar kwamen 25 vrouwen op af, een erg mooie opkomst. In december hebben we daar een vervolg aan gegeven, vlak voordat de cursus politiek actief van start ging, zodat ze zich daar meteen voor konden aanmelden. Dat hebben toch een paar vrouwen gedaan.’

Ervaart u als vrouw die terughoudendheid ook?

‘In het begin dacht ik ook wel: moet ik dit of dat wel zeggen? Maar als je dan links en rechts wordt ingehaald door slappe praatjes van mannen... Daar kan mijn praatje ook wel tussen.’

Bronckhorst telt minste misdrijven

Bronckhorst telde in 2024 de minste geregistreerde misdrijven van alle Nederlandse gemeenten. Dat blijkt uit een overzicht van het CBS.

De meeste misdrijven deden zich voor in Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven. Landelijk deden zich 45 misdrijven voor per duizend inwoners; in Amsterdam waren dat er bijna negentig per duizend inwoners. In Bronckhorst registreerde het CBS slechts 16 misdrijven per duizend inwoners.

In totaal werden er vorig jaar iets minder misdrijven geregistreerd dan een jaar eerder. In 2024 waren dat er 812.000; een jaar eerder 816.000. (RvdD)

1.496

jongeren wachten te lang op een vaste jeugdbeschermer.

Dat meldden de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid. De VNG noemt de lange wachttijden 'zorgelijk'.

12

VNG
MAGAZINE
2025

AGENDA

17 MAART

Webinar: langer doorwerken

Online, 14.00 uur | vng.nl

17 MAART

Dag van het bestuur 2025

Almere, 9.00-16.30 uur
dagvanhetbestuur.nl

18 EN 19 MAART

VNG Belasting-conferentie

Arnhem, vngbelasting-conferentie.nl

20 MAART

Sociale tour

Prodentfabriek, Amersfoort, 10:45-16.00 uur | socialetour.nl

20 MAART

Gemeentelijk grondstoffencongres

NBC Nieuwegein, 09.00-17.00 uur |

gemeentelijkgrondstoffencongres.nl

21 MAART

Ledenbijeenkomst koersbepaling

VNG-bureau, Den Haag, 11.00-13.00 uur | vng.nl

22 MAART

Dag van de kinderburgemeester

Den Haag, 9.00-15.30 uur | kinderburgemeesters.nl

24 MAART

Online vragenuur:

Wet collectieve warmte

online, 12.00-13.00 uur | NPLW.nl

25 MAART

Webinar Prokkelweek 2025

online, 15.00-16.00 uur | prokkel.nl

VNG: Schoof moet regie nemen in asielaanpak

Premier Dick Schoof moet de regie op het asiel- en migratiebeleid versterken. Het huidige beleid vertoont gebrek aan samenhang met alle gevolgen van dien voor gemeenten.

Dat stelt de VNG, die zich ernstig zorgen maakt over het gebrek aan samenhang op dit dossier, inclusief de opvang van Oekraïense ontheemden. Het kabinet richt zich op het beperken van de instroom van asielmigranten, maar doet dit zonder een samenhangend pakket maatregelen dat vooraf is getoetst op uitvoerbaarheid. Hierdoor komen volgens de VNG de gevolgen voornamelijk terecht bij gemeenten en hun bestuurders, bij maatschappelijke organisaties en uitvoeringsinstanties, en uiteindelijk bij de inwoners.

VROEGTIJDIG BETREKKEN

De VNG vindt het van groot belang dat gemeenten en andere partners vroegtijdig worden betrokken, zodat er gezamenlijk toegewerkt kan worden naar een uitvoerbaar én samenhangend beleid, dat recht doet aan de belangen van alle betrokken partijen.

Ze wijst erop dat het de gemeentebestuurders zijn die in de praktijk uitvoering geven aan bestaande wet- en regelgeving. Het gebrek aan afstemming tussen de verschillende ministeries leidt ertoe dat zij onvoldoende steun krijgen vanuit het kabinet, terwijl zij veel weerstand ervaren en vol in de wind staan bij het realiseren van locaties voor asielopvang. (MM)

3 VRAGEN AAN...

Ira Helsloot

Ira Helsloot, hoogleraar Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, vindt politie-inzet bij lokale evenementen overbodig. 'Voor zowel gemeenten als politie is het een automatisme geworden. Een kosten-batenanalyse wordt meestal niet gemaakt.'

Waarom zetten gemeenten bij grote sportevenementen de politie in?

'De meeste gemeenten willen op zeker spelen en de politie gaat daar gemakkelijk in mee. Nu de NAVO-top eind juni in Den Haag alle beschikbare mankracht in het land opeist, zie je dat sommige gemeenten hun sportevenementen afblazen. Zo heeft Lochem de wielervedstrijd NK tijdrijden teruggegeven en Nijmegen het NK wielrennen op de weg. Het komt vaak niet bij gemeenten op dat je een wielervedstrijd ook goed zonder politie kunt organiseren. Of ze durven het niet aan, omdat ze bang zijn voor een incident, terwijl er historisch gezien nooit iets vervelends is gebeurd. Je hebt goede, stoere bestuurders nodig om te erkennen dat er voor de politie geen enkele nuttige rol is weggelegd bij een plaatselijk sportevenement. En die zijn er gelukkig ook. Zo heeft Surhuisterveen in Achtkarspelen de tijdrit overgenomen en Ede het NK wielrennen. Beide evenementen zonder politie-inzet.'

De politie is overbodig bij sportwedstrijden?

'De eerste afweging zou moeten zijn of politie-inzet leidt tot meer veiligheid tijdens het evenement. Maar die vraag wordt meestal niet gesteld. Ook wordt er zelden een kostenbatenanalyse opgesteld. Wat levert de inzet van een motoragent bij een wielervedstrijd op? Kun je aantonen dat er een dreiging is? Als je op deze vragen het antwoord schuldig moet blijven, dan is politie ter plekke niet nodig. Een mooi voorbeeld is voormalig burgemeester Piet Bruinooge van Alkmaar. Die liet jarenlang de voetbalwedstrijden van AZ zonder aanwezige politiemacht spelen, zelfs als Ajax of Feyenoord op bezoek kwam. Hij kreeg daar veel kritiek op, omdat hij geen veiligheidsgaranties kon geven. Er is echter nooit iets vervelends van enige omvang gebeurd. Het kan prima zonder politie. Het uitgangspunt zou moeten zijn: wie een feestje organiseert zorgt voor voldoende veiligheid.'

Wat als er dan toch een incident plaatsvindt? Dan is de burgemeester immers de kop van Jut.

'Dat klopt, de gemeenteraad en de pers zullen aan de bel trekken als er onverhoopt ongeregelde heden zijn tijdens een evenement, terwijl er geen politie aanwezig was. Als burgemeester lijkt je dan een kniesoor die op een paar dubbeltjes heeft bespaard. De angst voor aansprakelijkheid is in de hele gemeentelijke organisatie een belangrijke kracht. Ik heb daar zelf vaak over gesproken met bestuurders. Ze zijn slim, maar hebben geen zin in mogelijke problemen aan hun hoofd. Hun aandacht richten ze liever op de politiek belangrijkere dossiers, zoals de energietransitie. Daarbij durven ze gelukkig wel afgewogen risico's te nemen.'

RAVIJNJAAR 2026

‘Een heel *kortzichtige* manier van denken’

14

VNG
MAGAZINE
2025

DE ZAAANSE WETHOUDER STEPHANIE ONCLIN MAAKT ZICH GROTE ZORGEN OVER DE TEKORTEN IN DE JEUGDZORG. **INVESTERINGEN IN DE JEUGDZORG** LEVEREN OP LANGE TERMIJN JUIST GELD OP, ZEGT ZE TIJDENS EEN WERKBEZOEK VAN DE VNG.

Dat de financiële problemen van gemeenten in de jeugdzorg schrijnend zijn, concludeerde de commissie-Van Ark al in het advies dat begin dit jaar uitkwam over de Hervormingsagenda Jeugd. Gemeenten hebben de helft van de tekorten in 2023 en 2024 zelf moeten dragen, stelt de commissie. Iets wat keihard doorwerkt in de komende jaren.

Aangezien gemeenten voor de financiering van jeugdzorg grotendeels afhankelijk zijn van het rijk is sturing op het lokaal niveau zeer problematisch. Kortom, er móét meer geld bij voor gemeenten. Gebeurt dat niet, dan telt het gemeentefonds volgend jaar 2,3 miljard euro minder dan dit jaar.

De Zaanse wethouder Stephanie Onclin (VVD) is zeer kritisch over de houding van het rijk om de geldkraan dicht te draaien. Die boodschap herhaalde ze bij een werkbezoek van VNG-voorzitter Sharon Dijksma en VNG-directeur Leonard Geluk aan Wormerveer, eind vorige maand. Onclin riep de VNG al eerder op om scherper en steviger in actie te komen. ‘Die scherpste moet hem vooral zitten in de vraag waar die zorg die gemeenten gaan bieden, precies uit moet bestaan’, zegt ze. ‘Dat vraagt om een fundamentele discussie.’

Die discussie zal volgens Onclin niet eenvoudig zijn. ‘Als je kijkt naar de jeugdzorg, dan denk ik dat we vooral moeten investeren in de pre-

ventiekant en in de persoonlijke aandacht. Tegelijkertijd is dat precies waar we binnen het sociaal domein op moeten bezuinigen; het enige waar we op kunnen bezuinigen, want al het andere zit vast binnen onze wettelijke taken.’

Breder kijken dus. Met werkbezoeken zoals dat aan Zaanstad wil de VNG duidelijk maken wat de gevolgen zijn van de forse bezuinigingen op gemeenten vanaf volgend jaar, het ‘ravinjaar’. Zeker in de jeugdzorg moeten gemeenten pijnlijke keuzes maken, constateert de VNG. Preventie is belangrijk, maar er is niet altijd geld voor.

LOCAL HEROES

In Zaanstad, waar Wormerveer deel van uitmaakt, proberen ze al langer breder te kijken, door

Jongeren vertellen enthousiast over hun ervaringen rond de Maatschappelijke Diensttijd. Rechts, op de rug gezien, wethouder Onclin.

binnen de Bestuursopdracht Jeugd te werken aan een brede domeinoverstijgende aanpak. Directeur Martijn Rengelink vertelt er tijdens het werkbezoek over in zijn pitch. Een aanpak die vraagt om het neerleggen van een bredere inhoudelijke agenda bij het rijk en om het forceren van doorbraken.

Een mooie uitwerking daarvan is het project Local Heroes, een initiatief van het Jongerenloket rond de Maatschappelijke Diensttijd voor jongeren die op zoek zijn naar nieuwe kansen. Twee deelnemers zitten vandaag aan tafel en vertellen open en enthousiast over hun ervaringen. Door trainingen, excursies en workshops kwamen ze erachter wat ze echt leuk vinden om te doen en waar hun krachten en talenten liggen. Ze kwamen van ver, maar zijn weer in zichzelf gaan geloven en ze werken weer aan een doel. 'Een heel mooi initiatief', zegt Onclin. 'Jongeren zijn het meest geholpen met het bieden van perspectief. Dat is precies wat wij bestuurders ook altijd zeggen. Alleen blijft het dan vaak een beetje abstract. Als je het die jongeren nu zelf hoort vertellen, wordt het ineens concreet. Indrukwekkend om te zien hoeveel ze teruggeven als ze maar een – in mijn beleving – relatief klein beetje persoonlijke aandacht krijgen. Dat maakt een beetje nederig.

'Tegelijkertijd is het confronterend om te beseffen dat het dan toch al die jaren misgaat. Het is in alle opzichten een heel kortzichtige manier van denken, om dat nu te laten liggen. Op de lange termijn, ook als je het zakelijk bekijkt, levert die investering geld op.'

SUCCESSEN DELEN

Of de brede domeinoverstijgende aanpak in Zaanstad werkt, vindt Onclin een gewetensvraag. 'We zijn een

aantal jaren bezig en inmiddels zitten we in de fase waarin we misschien wat vaker onze successen moeten delen. In Zaanstad-Oost is het aantal kinderen dat opgroeit in armoede nog steeds bovengemiddeld in vergelijking met andere wijken. Maar we hebben wel degelijk een afname kunnen realiseren. Daar mogen we best trots op zijn. Tegelijkertijd schuilt daar ook een risico. Want als je té hard roept dat je heel succesvol bent, gaat die geldkraan dicht.'

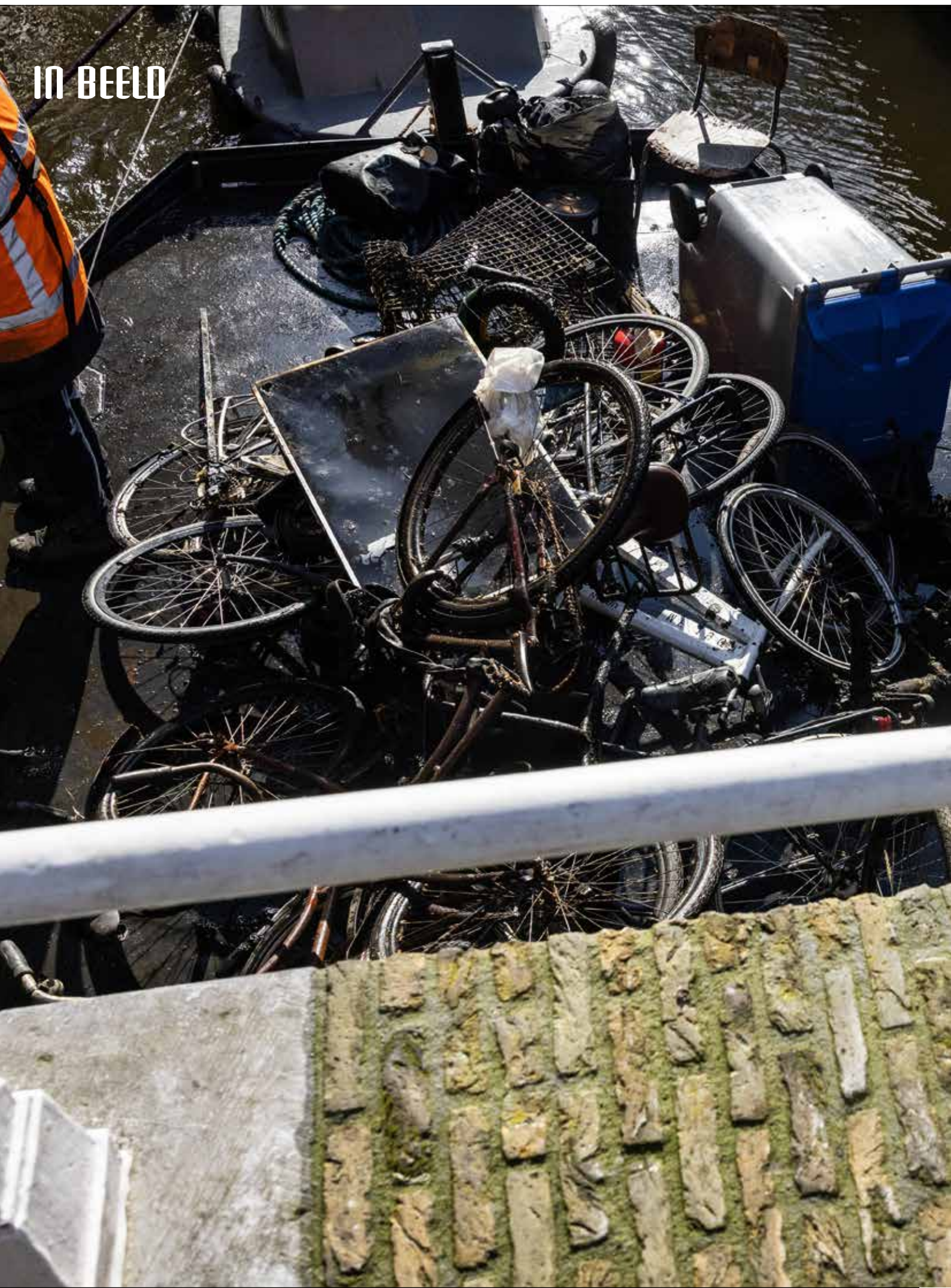
BRANDBRIEF

In een brandbrief aan de VVD-Kamerfractie uitten meer dan vijftig VVD-wethouders, onder wie Onclin, onlangs hun zorg. 'Als je aan de ene kant fors bezuinigt en aan de andere kant twee derde van onze taken vastlegt in rijksregelgeving, dan beperk je onze autonomie en flexibiliteit.'

De brief leidde meteen tot een gesprek met de Tweede Kamerfractie, zegt Onclin. 'Hopelijk kunnen wij onze Kamerleden overtuigen dat de weg naar een betere jeugdzorg extra geld vraagt voor gemeenten. Gebeurt er niks, dan wordt er aan de preventiekant zoveel schade aangericht, dat die stip op de horizon uit beeld raakt. Dát is onze realiteit.'

'Preventie is het enige waar we op *kunnen* bezuinigen'

IN BEELD

VOORJAARS- SCHOONMAAK

Bijna vierhonderd fietsen, een magnetron, een motorblok én een drone. Dat is de opbrengst van de jaarlijkse voorjaars schoonmaak in de grachten van Delft. De wrakkenronde moet ervoor zorgen dat de rondvaartboten in de historische binnenstad van Delft vrije doorgang hebben. De meeste opgeviste rommel wordt aangeboden aan een handelaar in oud ijzer.

POSITIE GEMEENTERAAD

Een tikkeltje meer *machtshonger*

18

VNG
MAGAZINE
2025

CONTROLE OP DE UITVOERING VAN HET COLLEGEBELEID IS EEN BELANGRIJKE TAAK VAN RAADSLEDEN. MAAR HOE OEFEN JE DAARBIJ, INDIEN NODIG, **VOLDOENDE TEGENMACHT** UIT? MENIG RAAD BREEKT ZICH HIER HET HOOFD OVER. TOCH BLIJKT ER VEEL MOGELIJK.

Veel anders dan akkoord gaan met het bijleggen van miljoenen voor een herstelplan van een noodlijdende jeugdzorgorganisatie kon de raad van Maastricht vorig jaar niet. 'We stonden met de rug tegen de muur', zegt Gabriëlle Heine, fractievoorzitter van coalitiepartij CDA. Dat terwijl die organisatie bij een recente aanbestedingsronde er op een aantal grote onderdelen als penvoerder uit was gekomen. Vlak na de aanbesteding gaf ze echter aan een aantal taken te willen laten vallen omdat die niet winstgevend waren. Bovendien zei de organisatie miljoenen nodig te hebben. 'De organisatie is zo'n grote speler in het veld dat haar failliet laten gaan nog meer problemen zou veroorzaken. Er moesten dus miljoenen bij, op rekening van de gemeente.'

De Maastrichtse raad stond in dit geval aan de zijlijn. Controle op de uitvoering van beleid is er sinds 2015 zeker niet makkelijker op geworden voor raden. In dat jaar werden jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen bij gemeenten neergelegd, met veel extra uitvoeringstaken tot gevolg. Daarvoor tuigden gemeenten ook nog eens veel samenwerkingsverbanden op, die raden ook moeten controleren. Heine: 'De raad heeft daar vaak weinig grip op. Hij moet het geregeld doen met zeer algemeen geformuleerde kaders, die controle op de uitvoering erg lastig kunnen maken.'

BUITENSPEL

Maar ook in andere gevallen staan raden volgens Heine regelmatig buitenspel. 'Hoewel raden formeel aan het hoofd van de gemeenten staan, bepalen colleges immers vaak nog de agenda.' Zij noemt als voorbeeld de actualisatie van de omgevingsvisie in Maastricht. Dat gebeurt in het tweede kwartaal van 2025, terwijl dat twee jaar eerder had gemoeten. 'Ambtelijk was er om begrijpelijke redenen vertraging, maar daarom praten we eigenlijk nu pas serieus over het thema wonen. Veel te laat natuurlijk, maar de raad kon het niet voorkomen.'

Meer tegenmacht van de raad kan in deze gevallen soelaas bieden. Maar met die tegenmacht zit het volgens iets meer dan de helft van

de raadsleden juist wel goed, blijkt uit onderzoek van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (NVvR) vlak na de raadsverkiezingen van 2022. Ondanks dat datzelfde onderzoek liet zien dat slechts een vijfde van de raadsleden de raad daadwerkelijk ziet als het hoogste bestuursorgaan van de gemeente. Heine: 'Raadsleden onderschatten hun positie niet zelden.' Veel raadsleden lijken kaders stellen belangrijker te vinden dan controle op de uitvoering van beleid, zegt Heine. 'Raden dienen zich er veel meer van bewust te zijn dat ze ook over de uitvoering gaan. En een tik-keltje meer machts-honger bij raadsleden zou ook geen kwaad kunnen.'

BUDGET

Wat kan raden die het over een andere boeg willen gooien, helpen? Bijvoorbeeld het budget voor de griffie uitbreiden. 'Het leven is immers drukker geworden, de versplintering van raden is toegenomen en de materie is op veel terreinen complexer dan voorheen. Dat heeft z'n weerslag op het werk van raadsleden, die toch al zwaarbelast zijn. Raadsleden verdienen daarom meer steun van hun griffies.'

Dat klinkt Petra Paulides, sinds januari directeur van de NVvR en eerder werkzaam als griffier, als muziek in de oren. Zij haalt de *Staat van het Bestuur* aan, dat elke twee jaar een beeld biedt van de democratie en het openbaar bestuur op decentraal niveau. In 2018 gaf ruim veertig procent van de ondervraagden aan dat de griffie onvoldoende omvang heeft om aan de vraag van de raad te voldoen. Paulides put ook uit haar ervaring als griffier in onder meer Woudrichem (2009-2019). De griffie bestond uit 1,2 fte. 'Daarmee konden we net de dagelijkse taken uitvoeren. Voor aanvullende

verzoeken om steun uit de raad was nauwelijks tijd.' Die vaak gebrekkige ondersteuning van raden gaat ten koste van hun machtspositie. 'Tegenmacht gaat over machtsbalans; deze moet goed zijn om te voorkomen dat één bestuurslaag, vaak het college, te veel invloed krijgt.'

Paulides wijst erop dat er weinig onderzoek is gedaan naar tegenmacht door gemeenteraden en de machtsbalans. 'Desondanks denk ik dat die toch wel beter kunnen, hoewel raadsleden zich ook weer niet in de put moeten laten praten over hun tekortschietende tegenmacht.'

CONTROLEWERK

Volgens Paulides moet er echt meer ruimte en aandacht komen voor controle door de raad. Zo kan de raad een accountant inschakelen voor het financiële gedeelte van het controlewerk en kan hij helpen om de lokale rekenkamer beter te laten functioneren. En ook bij de controle van gemeenschappelijke regelingen kan de raad meer doen. 'De griffier is uiterst belangrijk. De griffie kan er onder meer voor zorgen dat de raad op het juiste moment informatie krijgt, of een gesprek.'

‘Colleges bepalen vaak
nog de agenda’

‘Raadsleden *onderschatten* hun positie niet zelden’

20
VNG
MAGAZINE
2025

Dat vergt wel consensus binnen raden over de inzet en de omvang van de griffies. Paulides: ‘Nogmaals: de gemiddelde griffie telt minder dan drie fte’s.’ De NVvR roept raden al jaren op om hun wensen ten aanzien van de griffie te inventariseren. ‘Investeer als raad in jezelf. Dat kan met meer geld voor onderzoek en scholing, maar vooral uitbreiding van de bezetting zal soelaas bieden.’

Net als versterking van het strategisch profiel van de griffier. Paulides: ‘Een griffier op een kleine griffie kan voornamelijk zorgen voor de procesmatige ondersteuning van de raad. Hij heeft te weinig tijd om de raad ook nog eens inhoudelijk bij te staan. Gelukkig zien we wel steeds vaker dat raden investeren in zichzelf en het griffieteam.’

De vorige minister van Binnenlandse Zaken (BZK), Hugo de Jonge, toonde zich vorig jaar bereid om samen

met de Vereniging van Griffiers (VvG) een plan uit te werken voor een taskforce om, vooral kleine, griffies te ondersteunen. Die taskforce kan naar verwachting dit voorjaar beginnen. De VvG zal de taskforce uitvoeren met behulp van subsidie van BZK.

GEZAMENLIJK OPTREDEN

De instrumenten voor controle bezitten raden wel, maar zij hebben vaak moeite om die effectief in te zetten, ziet Harmen Binnema, senior consultant openbaar bestuur en voorheen onder meer universitair docent Bestuur en beleid en lid van de Eerste Kamer voor GroenLinks. ‘Zo vraagt de raad zich vaak af waarop te controleren. Moet hij bijvoorbeeld kiezen voor de financiële insteek of voor het beoordelen of de beleidsdoelen zijn gehaald?’

Willen raden beter kunnen controleren op resultaten dan moeten de partijen volgens Binnema meer inzetten op gezamenlijk optreden. ‘Je ziet nu bij die controle toch te vaak nog een coalitie-oppositie-dynamiek.’ De partijen zouden controlethema’s kunnen selecteren en die over de partijen verdelen. ‘Zodat de ene partij bijvoorbeeld het voortouw neemt bij controle op participatie en weer een andere partij op de omgevingsvisie.’

Ook vaste werkafspraken maken met het college kan dan soepeler verlopen. ‘Spreek bijvoorbeeld vaste momenten af om geïnformeerd te worden over uitvoeringsprojecten, en zorg voor regelmatige briefings door ambtenaren.’

HOGER PLAN

Betere controle door raden kan de uitvoering van beleid naar een hoger plan tillen. Dat komt het lokaal bestuur en het vertrouwen van inwoners in hun gemeenten en het gemeentebestuur ten goede, meent Paulides. ‘Voorwaarde is wel dat raadsleden de wensen en signalen van hun inwoners goed vertalen naar aanpassingen of nieuwe voorstellen en dat het bestuur die vervolgens uitvoert.’ Meer tegenmacht bieden is cruciaal; de raden zelf zijn aan zet.

*Soms denk ik weleens:
waar ben ik aan
begonnen? Eerlijk gezegd
weet ik dat ook niet.*

Burgemeester Mark Boumans van Doetinchem, waar het koninklijk paar op 26 april Koningsdag viert, zal 'best opgelucht' zijn als het 27 april is, RTV Drenthe 4 maart

Zorgen over bezorging overheidspost

Steeds meer burgers komen in de problemen omdat post van gemeenten, zoals bijvoorbeeld stempassen, te laat of zelfs helemaal niet aankomt. Daarvoor waarschuwt de Nationale ombudsman in een brief aan minister Judith Uitermark van Binnenlandse Zaken.

De ombudsman krijgt steeds vaker klachten over de postbezorging. Zo komen brieven van onder meer gemeenten, het UWV en de Belastingdienst te vaak te laat aan. Datzelfde gold vorig jaar voor duizenden stempassen. Naast de gebrekkige postbezorging door PostNL gaan de klachten bij de ombudsman ook over de manier waarop overheden én de postbezorger met klachten omgaan. 'Zowel overheidsinstanties als PostNL nemen geen verantwoordelijkheid.'

De ombudsman schrijft onder meer over een burger die een dwangbevel had gekregen voor de waterschapsbelastingen, zonder dat er eerst een aanmaning was bezorgd. Die was kwijtgeraakt in de post.

De ombudsman wijst erop dat de overheid als verzender verantwoordelijk blijft voor de post, ook wanneer ze dit door PostNL laat uitvoeren. (RvdD) ✎

Beste Thorbecke professor,

MAG EEN WETHOUDER INFORMATIE DIE ONDER GEHEIMHOUDING AAN DE RAAD IS VERSTREKT OOK MET DERDEN DELEN?

RITA VERDONK,
RAADSLID HART VOOR DEN HAAG

Geachte mevrouw Verdonk,

De Leidraad geheimhouding die de Haagse gemeenteraad heeft vastgesteld, maakt het op zich mogelijk dat het college geheime informatie aan anderen kan verstrekken 'in het kader van het dagelijks bestuur van de gemeente'. Bijvoorbeeld bij een rechtszaak of als de accountant iets wil weten. Daarbij gaat het telkens wel om derden die door hun beroepsgeheim met een overeenkomst aan geheimhouding zijn gebonden. Ik denk niet dat de Gemeentewet voldoende grondslag bevat om gewone burgers ongevraagd en eenzijdig onder een geheimhoudingsplicht te brengen waarvan de schending strafbaar is. ✎

Geerten Boogaard,
Thorbeckehoogleraar

Ook een vraag voor Geerten Boogaard? Stuur een mail naar: thorbeckehoogleraar@vngmagazine.nl.

SOORTENMANAGEMENT

Mens en *dier*

DE PROVINCIE NOORD-BRABANT WIL EEN STERKERE BIODIVERSITEIT COMBINEREN MET HET VERDUURZAMEN VAN WONINGEN. EEN BIJDRAGEREGELING MOET DE BRABANTSE GEMEENTEN PRIKELEN DE SUCCESVOLLE AANPAK VAN TILBURG TE VOLGEN. 'WE HEBBEN EEN INSTRUMENT **DAT VOOR IEDEREEN GOED WERKT.**'

23

VNG
MAGAZINE
2025

Gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen zijn trouwe bewoners van de huizen en gebouwen in de stad. Onder dakpan of dakgoot, achter regenpijpen of in een gat in de muur vinden ze hun verblijfplaatsen. Met de vele gaten en kieren zijn oude gebouwen vaak de enige bestaansplek voor deze bedreigde diersoorten. Zo'n tien jaar terug koos Tilburg, om

te beginnen als vijfjarige pilot met toestemming van het rijk, als eerste voor een eigen aanpak om deze cruciale verblijfsplekken te behouden bij sloop en nieuwbouw.

'Tilburg had veel sloop- en nieuwbouwprojecten', blikt stadsecoloog Mischa Cillessen terug. 'Op locatie werd onderzoek gedaan naar aanwezige bedreigde diersoorten en werden beschermende maatregelen getroffen. Meestal pakte dat niet zo gunstig uit. Er was ook geen goed beeld van de hele populatie van deze soorten in de stad. Zo gebruiken vleermuizen verschillende winter- en kraamverblijven. Zijn ze op een van die plekken niet aanwezig en je gaat daar slopen, dan ruim je zonder het te weten een van hun verblijfplaatsen op. Als je weet waar zich vleermuizen op kunnen houden, kun je daar rekening mee houden.'

HOTSPOTS

Reden voor de Brabantse gemeente om deze hotspots in de hele stad in kaart te brengen. Voor de bedreigde diersoorten – vleermuis, huismus en gierzwaluw – maakte de gemeente een zogeheten soortenmanagementplan.

'Deze informatie houden we zo goed mogelijk up-to-date door te monitoren hoe het met de verschillende soorten gaat', licht Cillessen toe. 'Bij vleermuizen kunnen we op een aantal gedreven vrijwilligers rekenen

Stadsecoloog
Mischa Cillessen en
wethouder Evelien
Kostermans van
Tilburg koesteren
de biodiversiteit in
de stad. Beeld: Jules
van Iperen.

‘Als je weet waar zich **vleermuizen** op kunnen houden, kun je daar rekening mee houden’

24
VNG
MAGAZINE
2025

Foto's: Mischa Cillessen

dat de hele stad op de fiets doorkruist. Zo krijgen we een goed beeld van de trends en weten we hoeveel je bij een bouwproject moet doen om een soort niet achteruit te laten gaan. We wilden meer diersoorten in het plan meenemen, maar dan werd het te complex. We kozen voor deze diersoorten, omdat ze min of meer dezelfde habitat vragen.’

VERSNELLING

De ontwikkelde methodiek is niet alleen gericht op de bescherming van bedreigde diersoorten, maar ook op een versnelling van bouwen en verbouwen. Projecten kunnen al snel enkele jaren vertraging oplopen als beschermde diersoorten in het gedrang kunnen komen. Er moet uitgebreid ecologisch onderzoek plaatsvinden, het hele jaar rond. Ook de procedures voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming zijn tijdrovend. In Tilburg wordt tijdswinst geboekt, doordat aan het soortenmanagementplan een ontheffing op gebiedsniveau is gekoppeld. Initiatiefnemers hoeven niet steeds voor elk afzonderlijk project onderzoek te doen en een ontheffing aan te vragen, maar kunnen een beroep doen op deze gebiedsontheffing.

Dat werkt als volgt: vanuit het soortenmanagementplan is bekend of de locatie van een project in een leefgebied van gierzwaluwen, huismussen of vleermuizen ligt. De initiatiefnemer laat dit toetsen door een ecologisch bureau, dat een quickscan uitvoert. Dat kost hooguit een paar dagen en kan op elk gewenst moment plaatsvinden. Vervolgens moet hij een plan maken van wat er verloren gaat en voor welke verblijven hij een alternatief moet bieden, bijvoorbeeld het inbouwen van neststenen of het aanbrenge van een ondertimmering bij de dakgoot.

Cillessen: ‘Als we het plan hebben goedgekeurd, geven we een machtiging voor de gebiedsontheffing. Maar zit er bijvoorbeeld een huismus te broeden, dan mag hij pas later aan de gang. Of hij moet de broedplek in een eerder stadium toegankelijk maken. We maken hiervoor samen met de initiatiefnemer een ecologisch werkprotocol. Deze manier van werken scheelt enorm veel tijd.’

De winst is dat de populaties van beschermde diersoorten in Tilburg stabiel zijn gebleven. ‘Daar zijn we heel blij mee’, zegt Cillessen. ‘Natuurlijk hoop je dat een soort erop vooruitgaat, maar de cijfers wijzen daar vooralsnog niet op. Deze dieren stellen ook hoge eisen. Het aanbod is het probleem niet, want we bouwen veel nestplekken en andere verblijfplaatsen. De uitdaging voor de dieren is dat ze deze plekken weten te vinden.’

Volgens wethouder Evelien Kostermans (GroenLinks) is de methodiek alleen maar in waarde toegenomen met de huidige grote opgaven die er liggen. ‘De aanleiding destijds was bouwen en renoveren. Isoleren speelde toen nog niet zo. Ook voor het verduurzamen van woningen ligt nu een stevige opgave, net als de ambitie van meer natuur in en rond de stad. We hebben een instrument dat voor iedereen goed werkt. De methodiek draagt bij aan biodiversiteit, want de beschermde soorten blijven in hun gebied. Particulieren en ontwikkelende partijen kunnen we snelheid bieden. Dat is nodig, want vóór 2040 moeten er 25.000 extra woningen bijkomen.’

Als vervolgstap onderzoekt Tilburg of het de methodiek naar bedrijventerreinen kan uitrollen. 'Het behouden en liefst natuurlijk uitbreiden van de huidige populatie diersoorten is ons primaire belang', zegt Kostermans. 'Net als voor de inwoners willen we het ook voor de ondernemers gemakkelijker maken om te verduurzamen en te moderniseren zonder al te veel procedures en kosten. Deze aanpak is een win-winsituatie voor mens en dier.'

SPANNINGSVELD

Als het aan de Brabantse gedeputeerden Hagar Roijackers (GroenLinks, natuur) en Bas Maes (SP, klimaat en energie) ligt, krijgt de Tilburgse aanpak brede navolging in de andere Brabantse gemeenten. De provincie lanceerde onlangs een bijdrageregeling, met een budget van 19,6 miljoen euro, die op de ontwikkelde methodiek geënt is.

'We liepen in gemeenten aan tegen een grote behoefte aan een veel bredere regeling', zegt Roijackers. 'Met sectorale regelingen kunnen belangen onbedoeld botsen. Van oudsher is er een spanningsveld tussen natuur en biodiversiteit versus het snel kunnen bouwen en verduurzamen van woningen. Aanwezige beschermde dieren werken belemmerend en het is enorm kostenverhogend. Plannen lopen vast op wet- en regelgeving. Tegelijkertijd staan deze diersoorten onder grote druk. Tilburg laat zien hoe je deze twee kunt versterken.'

Ook Maes is ervan overtuigd dat de Tilburgse methodiek voor alle 56 Brabantse gemeenten kan werken.

'Etten-Leur heeft er al goede ervaringen mee. Ook andere gemeenten zijn er al mee begonnen. Het is belangrijk dat we de energietransitie versnellen. Maar we willen dat op een slimme manier doen, zodat we ook de leefomgeving zo goed mogelijk beschermen. Met deze regeling kunnen gemeenten de bescherming van bedreigde diersoorten goed regelen en tegelijkertijd hun inwoners aan een lagere energierekening helpen. Als provincie willen we dat maximaal ondersteunen, zodat onze inwoners er betaalbaar warmpjes bijzitten. De belangstelling voor de regeling is groot, weten we uit de eerste reacties.' De beide gedeputeerden hebben zich flink ingespannen voor de komst van de subsidieregeling. Zo hebben de SPUK-gelden voor natuurinclusief isoleren van het rijk een plek in het budget kunnen krijgen, bedoeld voor gemeenten om soortenmanagementplannen te maken en uit te voeren, met inhoudelijke ondersteuning vanuit de provincie.

GOEDKOPER

Een deel van dat geld is bestemd voor het realiseren van kraam- en winterverblijven voor de vleermuis. Een derde van het budget is aangevuld uit de eigen schatkist en bedoeld voor het versnellen van woningisolatie. 'Uiteindelijk hebben we een stevig budget kunnen creëren dat een goede impuls kan geven', zegt Roijackers. 'Wat je bespaart, hoeft je niet op te wekken', stelt Maes, 'en dat scheelt ook in het plaatsen van windmolens en het vermindert de druk op het elektriciteitsnet. Uiteindelijk ben je goedkoper uit.'

REGELING BIODIVERSITEIT

De komende jaren kunnen Brabantse gemeenten een bijdrage aanvragen uit de 'Regeling versterking biodiversiteit en versnelling energiebesparing'. Voor het opstellen van soortenmanagementplannen stelt de provincie 10,7 miljoen euro beschikbaar. Daarnaast is er 2,3 miljoen voor het realiseren van verblijfplaatsen voor vleermuizen. De provincie draagt zelf 6,5 miljoen euro bij voor het versnellen van energiebesparing door woningisolatie. Gemeenten kunnen het geld op

verschillende manieren inzetten, bijvoorbeeld door inwoners financieel te ondersteunen of praktische hulp te geven bij het isoleren, zonder daarbij de beschermde diersoorten te verstoren.

Kijk voor meer informatie op de website van de provincie Brabant of scan de QR-code.

VIND: Het antwoord op elke vraag

Vind jij altijd de juiste informatie?

Alleen **VIND** levert gemeenten de unieke combinatie van werkprocessen én praktische informatie om de organisatie in de breedste zin te voorzien. De front- en backoffice sluiten daardoor naadloos op elkaar aan. Deze combinatie bespaart tijd én de dienstverlening naar burgers en ondernemers is professioneler, sneller en accurater.

Vind alle voordelen op sdu.nl/vind

Sdu

Recht in de raadzaal

Bestuursrechtsspecialist Olaf Schuwer behandelt in zijn maandelijkse nieuwsbrief prangende vragen over de staatsrechtelijke en juridische positie van de gemeenteraad en van individuele raadsleden. In zijn nieuwe publicatie heeft hij vijftig van deze vragen gebundeld en waar nodig geactualiseerd.

Schuwer beschouwt tal van onderwerpen die raken aan de rechtspositie van de raad. Dat doet hij op toegankelijke wijze. Schuwer houdt het daarbij niet bij een juridische toelichting, hij geeft ook zijn soms stevige mening. Partijen die bij een tussentijdse vacature in de raad de nummer 6 op de lijst voorrang geven op

de nummer 5, zouden wat hem betreft een misdrijf plegen. En commissieleden die formeel niet gekozen zijn in de raad, zouden te veel ruimte innemen ten koste van de leden van het 'eerste elftal'.

Schuwer laat in zijn bundel zijn ruime kennis los over de positie van de raad en heeft, ondanks dat een deel van zijn columns al wat ouder is, een actueel boekwerk afgeleverd.

Olaf Schuwer, *Gemeenterecht in en om de raadszaal. 50 praktijksituaties*. Berghauser Pont, € 29,90.

Geloof en lokaal bestuur

Is er in het steeds meer seculier wordende Nederland nog wel ruimte voor godsdienst in het politieke debat? Twee recente publicaties duiken in de verhouding tussen religie en het lokaal bestuur.

Bestuurskundige Rien Fraanje constateert in *Geloof in de politiek* dat de vrijheid van godsdienst steeds vaker het onderspit lijkt te delven wanneer grondrechten botsen. Hij keek voor zijn boek onder meer naar de nasleep van het stevige debat over de gewetensbezwaarde trouwambtenaar van tien jaar geleden: mag een gemeenteambtenaar weigeren een homohuwelijk te sluiten? Met een initiatiefwet maakte Den

Haag een einde aan de discussie: voor 'weigerambtenaren' was geen plaats. De tweede publicatie is meer praktisch van aard. In de compacte bundel *Religie en lokaal bestuur* van het Thijmgenootschap gaan diverse auteurs in op de formele kaders rond de omgang met religie.

Waar de verhouding tussen kerk en staat vaak wordt gezien als een nationale kwestie, is er wel degelijk een lokale component. Sinds de decentralisaties van 2015 komen gemeenten vaker in aanraking met instellingen die vanuit een religieuze achtergrond actief zijn in het sociaal domein. Enige vorm van 'religieuze geletterdheid' kan daarbij van pas komen, aldus de opstellers van de bundel.

Rien Fraanje, *Geloof in de politiek. Een onderzoek naar de omgang met godsdienst in het politieke debat in Nederland*, Boom, € 49,90.

Sophie van Bijsterveld, Robert van Putten, Paul Sasse van IJsselt (red.), *Religie en lokaal bestuur. (In)formele kaders, beleidspraktijken, religieuze geletterdheid en professionaliteit*, Eburon, € 19,90.

LEX BURDORF

Geef gezondheid *de ruimte*

28

VNG
MAGAZINE
2025

EEN GEZONDE STAD BEGINT MET EEN ANDERE INRICHTING. FOLDERTJES EN CAMPAGNES OVER EEN GEZONDE LEEFSTIJL ZIJN NIET GENOEG MEER. DE STAD MOET OP DE SCHOP. DAAR ZIJN **LEF EN VISIE** VOOR NODIG, ZEGT DE ROTTERDAMSE HOOGLERAAR LEX BURDORF.

Lex Burdorf
is hoogleraar
determinanten
van volksge-
zondheid bij het
Erasmus MC in
Rotterdam.

Lex Burdorf is, erkent hij, door schade en schande wijs geworden. Net als andere experts verkeerde hij lang in de overtuiging dat een goede voorlichting er uiteindelijk toe leidt dat mensen zich gezonder gaan gedragen: meer bewegen, gezonder eten, minder roken en drinken. Die illusie heeft hij niet langer. Voorlichting is nog wel relevant, want als je daarmee stopt ‘weet je zeker dat er niks gebeurt’. Maar in plaats van mooie folders te blijven maken, moet veel meer worden gekeken naar de omgeving waarin mensen leven. En die omgeving, de openbare ruimte, moet anders worden ingericht en veel meer dan nu uitnodigen tot gezond gedrag. Burdorf is hoogleraar determinanten van volksgezondheid bij het Erasmus MC in Rotterdam. Hij berekende dat het met de gezondheid van de Rotterdammers slechter gesteld is dan met die van de gemiddelde Nederlander. Ook binnen de stad zijn de verschillen groot. Wie in de buurt van metrostation Nesseland woont, leeft gemiddeld acht jaar langer dan zijn stadsgenoot die vijftien kilometer verderop een woning heeft, bij station Maashaven.

Die kloof dicht je niet met mooie voorlichtingscampagnes. ‘We hebben het geprobeerd, als samenleving, maar we streken tegen commerciële bedrijven met reclamebudgetten die tien, honderd keer zo groot zijn als het overheidsbudget voor preventie. Het is een strijd van de amateurs uit

de derde klasse tegen een ploeg uit de eredivisie.’

FASTFOOD IS DE NORM

De commercie bepaalt nu hoe een stad is ingericht. Kinderen groeien op in een omgeving waarin fastfood de norm is. ‘Neem het Binnenwegplein, daar staat Bram Ladage met zijn patat, ertegenover zit een soort Febo, iets verderop KFC. Kijk om je heen en je ziet vijf, zes fastfoodzaken. Als er in Rotterdam een winkel verdwijnt, komt er fastfood voor terug. Kinderen weten niet beter dan dat fastfood “normaal” is.’

Het is tijd dat de gemeenschap de stad weer verovert, zegt Burdorf. ‘De gemeenschap moet haar inrichting bepalen, niet het bedrijfsleven.’

Fastfood is in het centrum van de stad alom aanwezig. Kinderen weten niet beter dan dat fastfood normaal is, zegt Lex Burdorf.

Soms probeert een gemeente de vestiging van een fastfoodzaak tegen te gaan, om vervolgens tegen juridische barrières aan te lopen. Veel effectiever is het volgens Burdorf om na te denken over de inrichting van de openbare ruimte zodat kinderen én ouderen in ieder geval meer naar buiten kunnen en bewegen. 'Als kind was ik altijd aan het stoepranden. Er waren toen nauwelijks auto's, dus ik mocht buitenspelen. De actieradius van kinderen is nu veel kleiner, ze kunnen alleen nog rond het huis spelen. Daarom pleit ik ervoor de stad zo in te richten dat kinderen, hun ouders en ouderen weer veilig naar buiten kunnen. Een 75-jarige met een rollator kan hier de Westzeedijk niet oversteken omdat het licht veel te kort op groen staat. Een parkje met een grindpad is hartstikke leuk voor kinderen, maar ouderen lopen daarin vast met hun rollator. De ruimte moet functioneler worden ingericht, denk daarover na.'

Ook andere delen van de overheid zullen daaraan moeten meewerken. 'Rotterdam doet z'n stinkende best met fietspaden, maar als het Erasmus MC een fietsplan wil voor zijn medewerkers, staat de Belastingdienst op de stoep. Dus aan de ene kant zijn we de stad fietsvriendelijk aan het inrichten, aan de andere kant staat een overheid die dat frustreert. Waar zit nou de integraliteit in het beleid?'

GLOEIENDE PLAAT

Soms worden stappen in de goede richting gezet. Dat een groene stad en een gezond voedselaanbod goed zijn voor de gezondheid van inwoners, is geen nieuw inzicht. Daarom worden *tiny forests* aangeplant en worden in sommige gemeenten snackbars in de omgeving van scholen gewerd. Het blijven echter

druppels op een gloeiende plaat. Burdorf: 'Je kunt de wereld niet in één keer veranderen, maar je moet wel visies ontwikkelen over hoe de wereld er over vijftien of twintig jaar moet uitzien. Gezondheidsbeleid wordt voor een paar jaar gemaakt, maar alles wat je nu bouwt, staat er nog dertig of veertig jaar. Bestuurders moeten durven nadenken als een architect en een ruimte ontwerpen die over vijftig jaar nog levensvatbaar is.'

LEF EN VISIE

Utrecht wil een autovrije wijk ontwikkelen, maar organisaties als de ANWB en de Vereniging Eigen Huis plaatsten al direct kritische kanttekeningen bij het plan. Gemeenten zouden het lef moeten hebben om daar tegenin te gaan, stelt Burdorf. Daar is visie voor nodig. 'Het vraagt moed om keuzes te maken waar mensen aan moeten wennen. Toen de Hoogstraat autoloos werd, schreeuwde men moord en brand, nu vindt iedereen het volstrekt logisch. Toen Rotterdam een jaar of tien geleden begon met nadenken over de milieuzones, was de middenstand tegen omdat er dan geen klanten meer zouden komen. Wat bleek? Navraag leerde dat het helemaal niet om de klanten

'Het is tijd dat *de* gemeenschap de stad weer verovert'

‘Bestuurders moeten *durven denken* als een architect’

30
VNG
MAGAZINE
2025

ging, maar dat de winkeliers het vooral lekker vonden om hun eigen auto voor de deur te parkeren. Als je een centrum aantrekkelijker inricht, blijven mensen er langer, dat laten de ervaringen van steden met autovrije binnensteden in het buitenland ook zien.’ Soms moet je andere belangen zwaarder laten wegen dan commerciële, zegt Burdorf. Voor gemeenten is dat soms vervelend. Zij moeten ook een sluitende begroting hebben en dan is het aantrekkelijk om een dure locatie aan McDonald’s te verkopen. Aan de andere kant: dat geld ben je later weer kwijt aan het begeleiden van te dikke kinderen.’

Burdorf erkent dat het lastige dilemma’s voor gemeentebesturen zijn. ‘Een politicus heeft vier jaar om iets te doen, als hij geluk heeft. Preventie heeft een tijdshorizon van dertig, veertig jaar. En preventie heeft ook nog eens de makke dat je iets wilt voorkomen, dat er iets niet gaat gebeuren. Als iets niet gebeurt, waarom zou je er dan in investeren? Dat is supermoeilijk uit te leggen.’

VERKEERSDODEN

Toch is het nodig. Rond 1970 telde Nederland zo’n drieduizend verkeersdoden per jaar, nu zijn dat er ongeveer zevenhonderd. ‘In 1970 waren er veel minder inwoners en auto’s. Waarom is het toch gelukt het aantal slachtoffers zo omlaag te krijgen? Niet omdat het gedrag van mensen is verbeterd, maar omdat we de infrastructuur hebben aangepakt, met rotondes, gescheiden fietspaden, noem maar op. Dat heeft geleid tot een gigantische gezondheidswinst. Vanuit dat perspectief kun je ook steden anders inrichten. Als de ruimte er op de grond niet is, leg dan grote dakterrassen aan waar mensen op een prettige manier kunnen verblijven. Hier in Rotterdam is veel hoogbouw, die moet je gebruiken.’

De gemeente Rotterdam gaat er prat op in haar beleid de kennis van de eigen universiteit en hogeschool te willen gebruiken. Dat gaat op verschillende niveaus goed, is Burdorfs ervaring. ‘Wij werken intensief samen met de GGD. Maar het hangt erg af van de

persoon van de wethouder. Een aantal jaren geleden hadden we een wethouder die van huis uit fysiotherapeut was, die zag het belang van bewegen en deed z’n uiterste best. Nu is er een wethouder die vooral wil voorlichten en vindt dat mensen zelf hun keuzes moeten maken. Daarmee zet je de klok vijftig jaar terug. Naar McDonald’s gaan is geen vrijwillige keuze, als mensen vrijwillig zouden gaan zou het bedrijf geen miljoenen in reclames hoeven te stoppen om ze te verleiden.’

POLITIEK

Uiteindelijk is volksgezondheid ook een kwestie van keuzes maken, van politiek dus, zegt Burdorf. ‘Het schijnt juridisch heel ingewikkeld te zijn om het aantal fastfoodrestaurants in een gebied te beperken. Dan denk ik: hoe bestaat het, wie maakt de wetten nou? Het bedrijfsleven, of de samenleving? We kunnen de wet toch ook veranderen?’

Maar uiteindelijk gaat het toch om de inrichting van de ruimte, zegt Burdorf. ‘De volksgezondheid zit aan de achterkant, andere sectoren moeten het voortouw nemen: woningbouw, ruimtelijke ordening, planologie, verkeersmobiliteit – dat zijn de sectoren waar we gezondheidswinst kunnen boeken. In de collegekamers moet integraal worden gedacht. Dat is ingewikkeld, maar we moeten het voor elkaar krijgen.’

Of Burdorfs oproep tot de collegekamer en de raadszaal doordringt, is nog maar de vraag. ‘Er is te weinig constructieve dialoog tussen de politiek en de wetenschap. Tien, vijftien jaar geleden werd vanuit de gemeente uitdrukkelijker naar wetenschappelijke kennis gevraagd dan nu. Dat heeft, denk ik, te maken met het tijdsgewricht. De argwaan tegen wetenschappelijke feiten groeit, wat wetenschappers in hun ivoren torens beweren is “ook maar een mening”. Ik claim niet dat de wetenschap alles weet, maar we proberen wel heel hard na te denken om te duiden hoe de samenleving in elkaar zit en wat je zou kunnen doen.’

Marije van den Berg

onderzoeker en adviseur lokaal bestuur

EVEN GROOT

Wees alert bij oproepen tot allerlei leiderschap. Want ieder mens heeft een onbegrensde capaciteit voor zowel 'grootheid' als 'kleinheid'. Dezelfde persoon die 's ochtends een dakloze een kop koffie geeft, kan 's middags ruzie maken over een parkeerplek. Iemand die zich op-offert voor een vriend, kan tegelijk onaardig zijn tegen een familielid. Karl Popper schreef met *The Open Society and Its Enemies* (1945) een pleidooi voor democratie. Maar dit boek noemden zijn studenten naar verluidt *The Open Society, by One of its Enemies* vanwege zijn autoritaire gedrag. En een 'gewone' buurtbewoner kan door één spontane heldendaad plotseling buitengewone grootheid tonen.

Dat we allemaal zowel tot grote als kleine daden in staat zijn, maakt ons mens, en maakt ons gelijk. Wat we zien als verschil in 'grootte', is vaak meer een kwestie van de omstandigheden, de kansen die iemand krijgt, het moment waarop we iemand observeren, de context waarin we iemand beoordelen. Als CEO, of als kleinzerige zeurpiet over hoe je de afwasmachine inruimt. Het is een kwestie van welk deel van onszelf we op welk moment tonen of kunnen tonen.

Laten we dit effect gebruiken. Onderschat niet wat er gebeurt als je dat doet. Zodra loslopende mensen een rol van betekenis hebben (vrijwilliger, energie-coach, bestuurslid van de tafeltennis, lid van de feestcommissie van de buurt, van de OR van je bedrijf of de MR van de school) worden ze beter, steviger,

effectiever en positiever over de wereld. Deze rollen nodigen uit tot maken en handelen in plaats van alleen consumeren en eisen.

Gemeenschapskracht ontstaat wanneer mensen rollen aannemen die actieve bijdragen veronderstellen. De rollen van 'burger' en 'consument' helpen dan niet. Deze rollen passen in een versimpeld denkmodel waarin de markt dient voor consumptie en de staat voor dienstverlening, met daartussenin geïsoleerde individuen die vooral rechten claimen en diensten afnemen. De vrijheid die we als mensen hebben om samen dingen te veranderen, wat Hannah Arendt ons 'handelen' noemt, raakt zoek in zo'n simpel denken over burgers en consumenten. Dat soort handelen is er alleen in de gemeenschap.

Het individuele en collectieve kunnen we dus verbinden door onze lijven naar buiten te slepen en samen iets te ondernemen of te produceren. Een buurtcompostproject bijvoorbeeld maakt van 'afvalproducenten' ineens 'grondstofbeheerders' die samen iets nieuws creëren. De 'gebruiker' van het buurthuis wordt 'programmeur'. Niet als opgelegde plicht, maar als een bevrijdende mogelijkheid om betekenisvolle relaties aan te gaan met anderen en de wereld om ons heen. Of zoals Jane Fonda het zou zeggen: *community means power*. In de democratische gemeenschap zijn alle mensen ongeveer even groot. ↻

DAT SOORT
HANDELEN IS ER
ALLEEN IN DE
GEMEENSCHAP

Verbeter verhouding politiek en ambtenaren

Iedereen vindt goede verhoudingen tussen politiek en ambtenarij belangrijk, maar er is maar weinig structurele aandacht voor, concluderen onderzoekers Jarno Kamphuis en Cor Jabaaij. Gemeenten doen er goed aan het onderwerp **prominenter op de agenda** te zetten.

32

VNG
MAGAZINE
2025

In een tijdperk waarin de samenwerking tussen bestuurders en ambtenaren verandert, is het van groot belang om structureel aandacht te besteden aan het onderwerp. Voor je het weet raakt de balans verstoord en wanneer je daar eenmaal bent beland, is de weg terug niet eenvoudig. Waar vroeger een strikte scheiding bestond tussen politiek en uitvoering – de klassieke dichotomie –, zien we nu steeds vaker een dynamischer model. Ambtenaren adviseren niet alleen, zij werken in netwerken ook samen met bestuurders en maatschappelijke partijen aan complexe vraagstukken. Soms gaat dit nog verder en ontstaat er co-creatie, waarbij beleid en uitvoering gezamenlijk worden vormgegeven. Dit vraagt om een zorgvuldige balans:

hoe voorkomen we rolverwarring en waarborgen we tegelijkertijd slagvaardigheid en vertrouwen?

FORMELE REGELS

Regels en protocollen bieden een noodzakelijke basis voor samenwerking. Ze maken verantwoordelijkheden duidelijk en voorkomen willekeur. Maar uit ons onderzoek blijkt dat formele structuren alleen niet voldoende zijn. Zonder een cultuur van openheid en informele interactie komt besluitvorming in de knel. Dit wordt vooral zichtbaar in crisissituaties, waarin snel schakelen essentieel is. Dan is het cruciaal dat een wethouder zonder aarzeling kan sparren met de ambtelijke top en dat een gemeentesecretaris politieke gevoeligheden feilloos aanvoelt. Gemeenten moeten daarom niet alleen investeren in heldere taakomschrijvingen en protocollen, maar ook in relaties en wederzijds vertrouwen.

Als de balans tussen formele structuren en informele samenwerking ontbreekt, ontstaan risico's, zoals rolverwarring. Ambtenaren die zich te veel mengen in politieke keuzes of bestuurders die zich bemoeien met operationele details, zorgen voor onduidelijkheid en spanningen. Zoals bij elke samenwerking kunnen persoonlijke spanningen en wantrouwen ontstaan. Dat

‘Zonder een cultuur van openheid en informele interactie **komt besluitvorming in de knel**’

Heb meer aandacht voor de verhoudingen tussen politiek en ambtenaren, stellen Cor Jabaaij (links) en Jarno Kamphuis.

geldt ook hier. Wanneer de samenwerking verstoord raakt, kan dit uitgroeien tot diepgewortelde conflicten. Dit leidt niet alleen tot frustratie, het gevolg kan ook zijn dat talentvolle ambtenaren vertrekken. Is de balans eenmaal zoek, dan ligt bureaucratische stroperigheid op de loer. Besluiten blijven hangen in eindeloze vergaderingen en het tempo van uitvoering vertraagt. Dit ondermijnt de slagkracht.

INFORMELE GESPREKKEN

Tijdens ons onderzoek zijn we mooie voorbeelden tegengekomen van manieren om de politiek-ambtelijke samenwerking te bevorderen. Een daarvan is het creëren van ruimte voor informele gesprekken. Open communicatie is essentieel om vertrouwen op te bouwen. Regelmatige bijeenkomsten versterken de samenwerking, net als het investeren in training en opleiding. Bestuurders en ambtenaren hebben baat bij een beter begrip van elkaars rollen en werkwijzen. Stimuleer daarnaast reflectie en feedback. Neem de tijd om periodiek structureel te zien hoe de samenwerking verloopt. Dit helpt om spanningen tijdig te signaleren. De conclusie is helder: de kwaliteit van het gemeentelijk bestuur hangt sterk af van hoe goed we de balans weten te vinden tussen formele structuren en infor-

‘Bestuurders en ambtenaren hebben baat bij een **beter begrip** van elkaars rollen’

mele samenwerking. Alleen dan kunnen bestuurders en ambtenaren elkaar versterken en effectief inspelen op maatschappelijke uitdagingen.

Als gemeenten moeten we niet alleen leren van protocollen, maar ook bouwen aan een cultuur van openheid en vertrouwen. Dat is geen luxe, maar een noodzaak voor een sterke en toekomstbestendige lokale overheid. ↵

Jarno Kamphuis is eigenaar van een interim advies- en managementbureau. Cor Jabaaij is hoofd bedrijfsbureau bij Avalex, het afvalinzamelbureau van zes Zuid-Hollandse gemeenten. Onlangs behaalden zij beiden hun MBA aan Nyenrode Business Universiteit.

OVERSTAP

Willem Mutter

Gemeentesecretaris Willem Mutter verruikt de gemeente Ooststellingwerf voor eenzelfde positie bij de burens in Weststellingwerf.

Vanwaar deze overstap? ‘Toen ik vijfenhalf jaar geleden als gemeentesecretaris begon in Ooststellingwerf, trof ik een warme informele ambtelijke organisatie aan. Een jaar na mijn komst hebben we een peiling laten houden waar we als gemeente staan. Daar kwam als verbeterpunt onder meer uit naar voren dat het projectmanagement wat robuuster en formeler zou kunnen. Dat verbetertraject hebben we met succes een paar jaar geleden afgerond. De organisatie draait sindsdien nog beter dan daarvoor. Hoewel ik het nog steeds erg naar mijn zin had, ben ik het afgelopen halfjaar toch weer om mij heen gaan kijken.’

Wat gaat u doen? ‘Toevallig kwam de vacature voorbij van gemeentesecretaris bij Weststellingwerf, een van onze twee buurgemeenten waar we nauw mee samenwerken. Toen heb ik maar eens gebeld om te vragen hoe ze het zouden vinden als er een brief van mij zou komen. Er was meteen een goede klik. Je kunt je natuurlijk afvragen waarom ik juist ga naar een buurgemeente met een vrijwel gelijk aantal inwoners. Dat klinkt misschien niet zo spannend, maar ik zie het als een groot voordeel dat ik de gemeente al goed ken. En er zijn er ook verschillen. Bij Weststellingwerf kan het bijvoorbeeld juist een tikkeltje informeler.’

Wat heeft u geleerd? ‘Gemeentesecretaris worden was altijd mijn droombaan en die droom is in Ooststellingwerf in vervulling gegaan. Ik vind het prachtig om te opereren op het snijvlak tussen politiek en ambtelijke organisatie, en draagkracht te zoeken voor waar we mee bezig zijn. Dat is cruciaal in dit werk. Van wat ik hier heb geleerd, kan ik bij de burens de vruchten plukken. Het afscheid voelt wel een beetje dubbel, ik ga de mensen missen. Aan de andere kant kijk ik er naar uit om met een vrijwel geheel nieuw directieteam aan de slag te gaan en alle medewerkers in Weststellingwerf te leren kennen. (AD)

OVERLEDEN

Raadslid **Michel Versteeg** uit IJsselstein is op 20 februari overleden. Versteeg zat sinds 2022 in de gemeenteraad, voor Lokale Democraten IJsselstein (LDIJ). Van 1993 tot en met 2006 was hij ook al raadslid in IJsselstein. Toen was hij lid van de CDA-fractie. Hij is 63 jaar geworden.

GEMEENTEN

Tineke Schokker-Strampel (CDA) is op 4 maart gestart als waarnemend burgemeester van Tytsjerksteradiel. Ze is de tijdelijk opvolger van **Jeroen Gebben** (VVD) die sinds 1 maart 2025 directeur is van de Veiligheidsregio Fryslân. Schokker was eerder burgemeester van Vlieland (2015-2021), gedeputeerde (2007-2015) en lid van provinciale staten in Fryslân (2003-2007).

Rianne Donders-de Leest is op 10 maart begonnen als waarnemend burgemeester van Best. Ze volgt **Hans Ubachs** op, die onlangs wegens gezondheidsredenen teruggetreden is. Donders (CDA) was eerder onder meer burgemeester van Geldrop-Mierlo (2004-2015) en van Roermond (2015-2022). Recent was ze waarnemend burgemeester van Maashorst (2022-2024).

Jan Luteijn gaat op 1 april aan de slag als waarnemend burgemeester van Reimerswaal. Hij vervangt daar **José van Egmond** (CDA) die per diezelfde datum stopt. Luteijn (SGP) was eerder burgemeester

van Cromstrijen (2011-2018). Daarna heeft hij het burgemeestersambt waargenomen in Geertruidenberg (2018-2019), Barneveld (2021-2022) en Krimpen aan den IJssel (2023-2024).

De gemeenteraad van Zutphen heeft **Wimar Jaeger** (D66) voorgedragen als kroonbenoemde burgemeester. Hij is sinds februari 2023 al waarnemend burgemeester van Zutphen, als vervanger van **Annemieke Vermeulen** (VVD) die zich niet beschikbaar stelde voor herbenoeming. Jaegers

installatie is naar verwachting op 17 april. Jaeger was eerder waarnemend burgemeester van Scherpenzeel, waarnemend burgemeester van Oostzaan en wethouder van Muiden en van Hilversum.

Martijn Derks (VVD) is door de gemeenteraad van Beesel voorgedragen als nieuwe burgemeester. Hij wordt naar verwachting op 7 mei geïnstalleerd. Derks is sinds 2023 wethouder van Wijchen. Daarvoor was hij kort raadslid in diezelfde gemeente. Voor zijn

politieke loopbaan begon, werkte hij in de geestelijke gezondheidszorg. In Beesel volgt hij CDA'er **Bob Vostermans** op, die burgemeester is geworden van Peel en Maas. Momenteel is **Chantal Nijkerken-de Haan** (VVD) waarnemend burgemeester. Zij begint binnenkort als burgemeester van Vught.

Mirjam Clermonts-Aretz stopt per 1 juli als burgemeester van Meerssen. Ze wordt in november 2025 70 jaar en zou dan sowieso met pensioen gaan. De

VVD'er begon op 1 maart 2015 in Meerssen. Daarvoor was ze burgemeester van Onderbanken (2006-2015). Clermonts-Aretz startte haar politieke loopbaan in Landgraaf, als raadslid (1998-2002) en wethouder (2002-2006).

De gemeenteraad van Zundert heeft burgemeester **Joyce Vermue** aanbevolen voor een tweede ambtstermijn van zes jaar. Die nieuwe periode gaat in op 3 juli. Voordat Vermue (PvdA) in juli 2019 burgemeester werd, was ze onder

Ingezonden mededeling

35

VNG
MAGAZINE
2025

VNG
Connect

Laat u inspireren
door onze
opleidingen
en congressen

Agenda

Om welk vakgebied het ook gaat: als geen ander weten we hoe complex de inhoud van beleid en wet- en regelgeving kan zijn. Kom daarom naar een van onze inspirerende en verdiepende congressen. Voor heldere en praktische handvatten én om vakgenoten uit het hele land te ontmoeten.

Bekijk hier ons aanbod voor de komende maanden:

Leermodule Inwonersreizen voor het schuldendomein

📍 9 april 2025 (start)

Leermodule Impact maken met Inwonersreizen

📍 17 april 2025 (start)

Leertraject onderwijs - Module onderwijshuisvesting (groep 2 2025)

📍 22 mei 2025

Cursus gemeentefinanciën voor-niet financiële ambtenaren

📍 22 mei of 26 juni 2025

Cursus gemeentefonds in één dag!

📍 19 juni 2025

Ons hele aanbod vindt u op vngconnect.nl

meer enkele jaren lid van de Tweede Kamer (2015-2017).

De gemeenteraad van Haarlemmermeer heeft burgemeester **Marianne Schuurmans-Wijdevan** (VVD) voorgedragen voor herbenoeming. Schuurmans is sinds 2019 burgemeester van Haarlemmermeer. Haar tweede termijn gaat in op 10 juli. Voordat ze naar Haarlemmermeer ging, was ze burgemeester van Millingen aan de Rijn (2010-2013) en Lingewaard (2013-2019). Eerder was ze achtereenvolgens raadslid en wethouder in Beuningen en lid van provinciale staten van Gelderland.

Burgemeester **Marja van Bijsterveldt** van Delft stopt in september. Ze is bij haar vertrek negen jaar burgemeester geweest. Eerder was Van Bijsterveldt achtereenvolgens raadslid en wethouder van Almere, burgemeester van Schip-luiden, partijvoorzitter van het CDA, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kortstondig lid

van de Tweede Kamer en minister van OCW.

Paul Geurts start op 1 april als gemeentesecretaris van Sint-Michielsgestel. In die hoedanigheid wordt hij ook directeur van Mijn GemeenteDichtbij, de ambtelijke fusieorganisatie van de gemeenten Sint-Michielsgestel en Boxtel. Geurts is nu nog gemeentesecretaris van Baarle-Nassau. In Sint-Michielsgestel volgt hij **Dirk van Eeten** op, die in december gemeentesecretaris werd van Overbetuwe. Sindsdien neemt **Huug Derksen** de functie waar.

Edwin Koop begint op 1 mei als gemeentesecretaris van Helmond. Nu is hij nog plaatsvervangend directeur-generaal bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Daarvoor werkte hij onder meer bij de douane en de Belastingdienst. In Helmond wordt hij de opvolger van **Erik de Ruijter**, die in januari 2024 de overstap maakte naar het Leger des Heils. Daarna werd de functie waargenomen door achtereenvol-

Marcel Broekhuis is op 3 maart gestart als gemeentesecretaris van Haaksbergen. Broekhuis werkte tot voor kort bij de Dienst Terugkeer en Vertrek, waar hij diverse functies heeft vervuld. Eerder was hij hoofdinspecteur bij de politie. In Haaksbergen wordt hij de opvolger van **Rob Toet**, die in oktober vorig jaar vertrok. Sindsdien was **Martin Broers** interim-gemeentesecretaris.

gens **Alexander de Meijer** en **Piet Buijtsels**.

Peter Pels begint op 1 mei 2025 als griffier van de gemeenteraad van Dronten. Pels is nu nog raadsgriffier in Enkhuizen. Voor hij daar in juni 2021 begon, was hij manager Communicatie in het Flevoziekenhuis in Almere. Tot 2019 was hij fractievoorzitter en lid van provinciale staten van Flevoland. Eerder was hij onder meer woordvoerder bij de gemeente Almere en communicatieadviseur bij de gemeente Lelystad. In Dronten wordt hij de opvolger van **Erwin Geldorp** die naar Aalten vertrok. Sinds 1 september 2024 is **Mirjam van Bergen** interim-griffier.

Klaas van der Wal start op 1 mei 2025 als nieuwe gemeentesecretaris en algemeen directeur van de gemeente Eemsdelta. Hij werkt nu nog als concerndirecteur sociaal maatschappelijk domein bij de gemeente Groningen. In Eemsdelta volgt hij **Garnt Kolhorn** op, die de functie sinds oktober 2024

waarnam na het vertrek van **Ronald Koch**, die algemeen directeur van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) werd.

Peter Teesink stopt per 1 september 2025 als gemeentesecretaris van Amsterdam. Na meer dan zes jaar gemeentesecretaris in Amsterdam en daarvoor in Groningen is hij 'nieuwsgierig naar iets nieuws', stelt hij op LinkedIn. Teesink begon op 1 januari 2019 in Amsterdam. Daarvoor werkte hij sinds 1997 bij de gemeente Groningen, de laatste drieënhalve jaar als gemeentesecretaris.

BURGEMEESTERS-VACATURE

De burgemeestersvacature van **Delft** (circa 109.600 inwoners) is opengesteld. Het salaris is € 12.875,98 bruto per maand. De profielschets is te vinden op zuid-holland.nl/sollicitatie-burgemeester. Sollicitaties vóór 18 maart sturen naar de commissaris van de Koning in de provincie Zuid-Holland.

Marion Leurs-Mordang is door de gemeenteraad van Stein voorgedragen voor een derde termijn. Die begint naar verwachting op 26 september 2025. Leurs begon in september 2013 als burgemeester van het Limburgse Stein. Daarvoor was ze wethouder en later gemeenteraadslid in Gulpen-Wittem. Leurs is lid van de PvdA.

RAAD & WERK

Jeroen voor 't Hekke

RAAD **GEMEENTE BELANGEN, VOORST WERK** BEDRIJFSLEIDER BOWLINGBAAN

'De buitensociëteit waar ik werk, bestaat uit een zalencomplex, een bowlingbaan en een restaurant waar je onder andere kunt steengrillen. We hebben hier twaalf wedstrijdbanen, waar vijf keer per week wedstrijden worden georganiseerd, bijvoorbeeld van de Deventer Bowling League. In de vakantieperiodes komen er ook veel recreanten die gewoon lekker een balletje gooien en er een drankje bij

nemen. Zelf heb ik ook wel in wedstrijdverband gebowld. Gemeente Belangen is 47 jaar geleden opgericht door onder anderen mijn vader. We zijn nu de grootste partij in de raad en zaten lang in de coalitie, maar deze periode zitten we in de oppositie. In de horeca doe je een hoop mensenkennis op, dat komt wel van pas in de politiek. Ook de gastvrijheid helpt in het raadswork.'

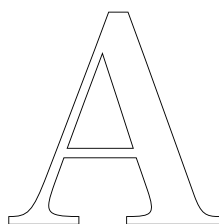
REGIONALE KENNISSCHAKELS

Zonder gezonde bodem geen basis

38

VNG
MAGAZINE
2025

DE BODEM IS HET **FUNDAMENT** VAN VEEL ONTWIKKELINGEN BOVEN EN ONDER HET MAAIVELD. DE REGIO RIVIERENLAND BEDACHT ZICH DAN OOK GEEN MOMENT EN STAPTE IN HET INTERBESTUURLIJK PROGRAMMA REGIONALE KENNISSCHAKELS, BODEM EN ONDERGROND VAN DE VNG.

allerlei maatschappelijke opgaven doen een groot beroep op de nog schaars beschikbare ruimte, ook in de bodem. Water en de natuur vragen om ruimte, net als kabels, leidingen en duurzame warmtesystemen dat doen. Daarnaast is grondwater nodig voor drinkwater en vraagt een gezonde bodem om duurzame landbouw.

In het programma Regionale Kennisschakels Bodem (RSP Bodem) van de VNG inventariseren regionale overheden, kennisinstituten en maatschappelijke organisaties welke kennis nodig is om op een goede manier met de bodem en het grondwater om te gaan. In tien regio's, waaronder Rivierenland, wordt een regionale kennisagenda opgezet.

HAALBAARHEIDSTUDIE

Regio Rivierenland wil meer kennis opbouwen over de bodem. Dat is niet verwonderlijk omdat de fruit- en laanboomteelt één van de belangrijkste economische drijvers zijn. In het kader van het regionaal stimuleringsfonds werd in 2023 aan het Laanboomcompact subsidie verleend voor een haalbaarheidsstudie naar een kenniswerkplaats laanboomteelt. Dat blijkt uit de woorden van Jan Kottelenberg, burgemeester van Neder-Betuwe en voorzitter van het Speerpuntberaad Agribusiness Regio Rivierenland. 'Toen de VNG juni vorig jaar met de boodschap kwam om de bodem en

ondergrond wat meer voor het voetlicht te brengen en daarvoor regio's zocht, was het voor ons al snel "één plus één is drie", zegt Kottelenberg. 'Met het door de VNG aangeboden traject zagen we de mogelijkheid om tot een brede kennisagenda te komen.' Die agenda was in eerste instantie bedoeld voor de laanboomteelt, maar de kennis die daar wordt opgedaan is ook bruikbaar voor de fruitteelt. Vandaar dat die sector ook aanhaakte.

Bij laanboomteelt wordt een stek tot een boom opgekweekt en vervolgens internationaal verkocht om bijvoorbeeld langs wegen te worden geplaatst. Bij de fruitteelt schuilt het belang in een goede vrucht. Voor laanboomteelt is een gezonde bodem nodig om tot

Een goede bodem is van belang voor de kwaliteit van de fruitteelt, zoals hier in de Betuwe (Rivierland).

een gezonde boom te komen. Bij fruitteelt zorgt een gezonde bodem ook voor een gezonde boom, maar met als doel zoveel mogelijk gezonde vruchten op te brengen. Kottelenberg: 'We onderzoeken in dit traject onder meer hoe de bodem economisch gezien duurzaam en toekomstbestendig is te gebruiken voor de teelten die in onze regio belangrijk zijn.'

KENNISVRAGEN

Tree Centre Opheusden startte als leidende partij met het Laanboompact. De focus lag op de eigen sector. Door de samenwerking met de VNG aan te gaan, vond er een verbreding plaats. De wetenschap haakte aan, evenals de omgevingsdienst, het Gelders Ondergrond Overleg en gemeenten.

Kottelenberg: 'Dat bleek een goede zaak, ook om de juiste kennisvragen te kunnen formuleren. Nu wordt dit door Regio Rivierland getrokken, het samenwerkingsverband van acht gemeenten. Vooral Buren, Neder-Betuwe en West Betuwe zijn hierin actief, omdat in die gemeenten de grootste teelt plaatsvindt. Neder-Betuwe draagt sowieso de sector laanboomteelt een warm hart toe. Een gezonde boom begint met een gezonde bodem. Dat is ietwat gechargeerd, maar daar staan we volledig achter.'

De gemeenten zijn, in de vorm van de regio, facilitator van dit traject door de samenwerking met de VNG voor de ontwikkeling van de kennisagenda. Ook Royal HaskoningDHV is betrokken. De agenda is in concept klaar en wordt binnenkort opgeleverd. Het is de bedoeling dat het Laanboompact vanuit TCO van de kennisvragen specifieke projecten maakt en daar financieringsstromen bij zoekt.

De kennisvragen worden nu verder concreet uitgetzet.

Dat gebeurt onder meer in samenwerking met HAS academy in 's-Hertogenbosch. Daarnaast zijn telers bezig met een aanvraag voor experimenteerruimte om effecten te onderzoeken van alternatieve kweekmethoden voor de fruit- en laanboomteelt. 'Als die aanvraag wordt toegekend, dan komt daar over enige jaren ook een stuk kennis uit.' De kennis die Regio Rivierland opdoet, wordt samen met de kennis vanuit de andere negen regio's die meedoen aan het VNG-project nationaal gedeeld.

BREDE WELVAART

Is Regio Rivierland de bestuurlijke regionale variant, FruitDelta Rivierland geldt als het ruimtelijk en economisch samenwerkingsverband. Daarin werken niet de gebruikelijke drie O's samen in een triple helix (overheid, onderwijs en ondernemers), maar vijf O's in een pentahelix, met ook organisaties en ondernemende inwoners erbij. Deze partijen gaan onder andere de toegekende Regio Deal uitwerken om daarmee de brede welvaart in de regio op sociaal, ecologisch en economisch gebied te verbeteren. Ook daar kan de sector kennisvoordeel mee opdoen.

'We zagen de mogelijkheid om tot een brede kennis-agenda te komen'

DE GEMEENTEWET LASTIG TE BEGRIJPEN?

Met het praktische boek *De Gemeentewet in eenvoudig Nederlands* wordt de Gemeentewet voor iedereen toegankelijk

De Gemeentewet helder uitgelegd

- Voor raadsleden en andere geïnteresseerden actief in de gemeente
- Geen juristentaal maar begrijpelijk Nederlands
- Voortaan bent u zeker van de juiste interpretatie van de Gemeentewet

ISBN 978 90 12 40927 8 • Els Boers & Douwe Brongers • 150 pagina's

TE BESTELLEN VIA: www.sdu.nl/shop

Sdu

‘We moeten *water* meer vasthouden in het gebied’

Een van de vraagstukken rond de bodem is de grondwaterproblematiek. Dat kan vreemd klinken voor een regio die ligt ingeklemd tussen vier rivieren, maar in tijden van droogte heeft Rivierenland daar ook last van. Droogte vormt niet alleen een probleem op de zandgronden, ook op de kleigronden heeft men ermee te maken. ‘Het lijkt dat we over genoeg water beschikken, maar de regio staat voor een opgave om water meer vast te houden in het gebied’, zegt Kottelenberg. Een mogelijke oplossing daarvoor is het plan voor een groenblauwe dooradering van het gebied. Daarvoor heeft de regio met gemeenten en het waterschap afgelopen december een intentieovereenkomst ondertekend. ‘De sectoren moeten daar nog wel op aanhaken. Dat behoeft verdere uitwerking om ook daar tot draagvlak te komen.’

De teelt wordt geconfronteerd met bodemziektes. Ook daar is onderzoek nodig naar duurzamere alternatieven. ‘Daarbij speelt ook de vraag of de ondernemers over zouden moeten schakelen naar andere teelten in het kader van de klimaatverandering. Ook inzake gewasbescherming speelt een opgave. Steeds meer middelen worden verboden en daarvoor zijn vooralsnog geen alternatieven beschikbaar.’

DRAAGVLAK

Om het project tot een succes te maken is draagvlak vanuit de samenleving nodig, een gedragen verhaal dat ondernemers en inwoners verbindt. Dat is ook een van de uitgangspunten van het RSP Bodem. Het gebeurt vanuit de regionale uitvoeringspraktijk van onderop; de leefwereld van de inwoners en van stakeholders van verschillende bestuurlijke en kennisorganisaties vormen het beginpunt van de ontwikkeling. De maatschappelijke vraag staat centraal. ‘We hebben iedereen nodig’, erkent Kottelenberg. ‘In het traject vragen we daar aandacht voor via een aantal kennisvragen die de dialoog en het draagvlak moeten versterken tussen enerzijds de teelt en anderzijds de omgevingsfactoren. Daar horen de inwoners bij, maar ook het landschap, het milieu en de natuur.

Door het netwerk te verbreden, krijg je een breder verhaal en meer begrip voor elkaars standpunten.’

Om een gezonde bodem te realiseren, zijn vier inhoudelijke thema’s voor de kennisagenda geformuleerd: weerbare bodem, weerbare boom- en fruitteelt, weerbaar water en zichtbare bodem. De HAS green academy gaat daar nu mee aan de slag. ‘Een behoorlijke opgave’, zegt Kottelenberg. ‘Een vitale bodem heeft weerstand, een natuurlijk herstellend vermogen. Daarnaast gaat het om weerbare bomen die gezond en klimaatresistent zijn. Er is kennis nodig over groene middelen en robuuste rassen. Weerbaar water gaat over voldoende water van voldoende kwaliteit. En door meer draagvlak voor de sector staan inwoners misschien wat meer toe dat een ondernemer kan uitbreiden.’ Er zijn bijvoorbeeld proefvelden nodig om te onderzoeken wat het effect op de bodem, het water en de bomen is van innovatieve manieren van telen.

UITVOERINGSKRACHT

Alles staat of valt met een gezonde bodem die beter is bestand tegen invloeden van buitenaf en die een natuurlijk herstellend vermogen heeft. Dat is het uitgangspunt waarvoor ondernemers naar mogelijkheden zoeken. Daarbij gaat het ook om het financiële model. Wat houdt verandering in voor de bedrijfsvoering? Kottelenberg: ‘Als we een transitie willen, dan moeten we hier een meerjarig perspectief aan koppelen, van theorie naar uitvoeringskracht naar de praktijk. Dat is in vogelvlucht waar de ondernemers voor staan.’

Om het traject tot een succes te maken, moeten vijf ondernemers straks met een kennisvraag meedoen. Draagvlak om de kennisagenda verder uit te werken is er volgens Kottelenberg genoeg. Tal van ondernemers zijn al betrokken in het aanvraagtraject van Fieldlab Betuwe, een met geld van het ministerie van LNV ondersteund initiatief dat antwoord zoekt op de vraag hoe de fruitteelt- en laanboombedrijven er in 2040 uit moeten zien en wat daarvoor moet gebeuren. Ook Wageningen University & Research is daarbij betrokken. <

Hét overzicht van vacatures binnen gemeenten voor hoger opgeleiden.

AUTOMATISERING/ ICT

- **Technisch (applicatie-) beheerder**
Leiden
- **BI-analist**
Leidschendam-Voorburg
- **Data-engineer**
Vijfheerenlanden

BESTUURLIJK

- **Bestuursadviseur burgemeester**
Eindhoven

DIENSTVERLENING/ FACILITAIR

- **Vakspecialist burger-zaken**
Hoorn

FINANCIEEL/ ECONOMISCH

- **Teammanager juridische zaken en inkoop**
Alphen aan den Rijn
- **Concernauditor**
Eindhoven
- **Tactisch adviseur inkoop**
Leeuwarden

■ Juridisch beleidsmedewerker belastingen

Lelystad

■ Interne accountant (RA)

Leiden

■ Senior financieel medewerker

Leidschendam-Voorburg

■ Teamleider financiën en control

OVER-gemeenten (Wormer)

■ Strategisch financieel adviseur fiscaliteit en gemeentelijke belastingen

Veenendaal

■ Adviseur economische zaken

Vlaardingen

■ Beleidsmedewerker kennis, internationaal en vestigingsklimaat

Westland

■ Inkoopadviseur

Zuidplas

ONDERWIJS/ WETENSCHAP/ CULTUUR

■ Adviseur onderwijs-huisvesting

Baarn

■ Beleidsadviseur onderwijs

Eindhoven

■ Senior beleidsadviseur onderwijshuisvesting

Vijfheerenlanden

PERSONEEL/ ORGANISATIE

■ Beleidsadviseur P&O

Noordwijk

RUIMTELIJKE ORDENING

■ Adviseur Omgevingswet

Alphen aan den Rijn

■ Toezichthouder omgeving

De Ronde Venen

■ Directievoerder civiel

Emmen

■ Beheerder riolering en water

Nunspeet

■ Strategisch beleidsadviseur ruimte

Veenendaal

■ Casemanager omgevingsrecht

Vijfheerenlanden

■ Medior jurist bouw- en woningtoezicht

Vlaardingen

■ Gebiedsregisseur

Voorschoten

■ Senior beleidsadviseur wonen

Voorschoten

■ Beleidsadviseur ruimtelijke ordening

Wassenaar

■ Beleidsmedewerker milieu

Wassenaar

■ Beleidsmedewerker ruimtelijke ordening

Waterland

■ Beleidsmedewerker mobiliteit

Westland

■ Programmamanager ruimte

Zoeterwoude

SOCIALE ZAKEN/ WERKGELEGENHEID

■ Beleidsmedewerker sociaal domein

Bodegraven-Reeuwijk

■ Consulent inkomen

Leidschendam-Voorburg

■ Strateeg sociaal domein

Maassluis

WELZIJN

■ Jeugdconsulent

Bodegraven-Reeuwijk

■ Jeugdconsulent

Edam-Volendam

■ Gedragsdeskundige

Hilversum

■ Woonbegeleider GOO

Leeuwarden

■ Beleidsmedewerker wonen en zorg

Maassluis

■ Wmo-consulent

Vijfheerenlanden

■ Regioadviseur jeugdhulp

Voorschoten

Colofon

VNG Magazine is het officiële orgaan van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Vragen aan de VNG? Bel het team Informatievoorziening, tel. 070-373 83 93, info@vng.nl

Uitgever Dineke Sonderen, Sdu BV, tel. 070-378 99 24 **Hoofdredactie** VNG **Chef redactie** Rutger van den Dikkenberg **Redactie** Leo Mudde, Marten Muskee, Monique Westenbroek **Medewerkers** Marije van den Berg, Geerten Boogaard, Sandra Braakmann, Pieter van den Brand, Jiri Büller, Annemieke Diekman, André Krouwel, Sanne van der Most, Martijn van der Steen

Contact redactie tel. 070-378 96 43, redactie@vngmagazine.nl

Ontwerp Fier.media **Vormgeving** Monique Westenbroek

Druk Senefelder Misset, Doetinchem

Advertentie-exploitatie Cross, tel. 010-742 10 20, traffic@cross.nl

Abonnementen Gratis voor burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen, raads- en commissieleden, raadsgriffiers, parlementariërs en ambtenaren bij gemeenten en stads- en streekgewesten. Aanvragen en wijzigingen: www.vng.nl, vngleden@vng.nl of 070-3738393

Betaalde abonnementen Prijs jaarabonnement: 208 euro (excl. 9% btw). Sdu Klantenservice, www.sdu.nl/service, tel. 070-378 98 80.

Schriftelijk opzeggen uiterlijk twee maanden vóór het einde van de abonnementsperiode bij Sdu Klantenservice, Postbus 20025, 2500 EA Den Haag

© 2025, ISSN 1566-1636

Mis niets!

Neem nu een jaarabonnement op VNG Magazine via sdu.nl/service of bel naar 070-378 98 80

BLIJF OP DE HOOGTE VAN HET LAATSTE GEMEENTENIEUWS

Snel en gemakkelijk

Schrijf je in voor onze gratis nieuwsbrieven!

- Het belangrijkste gemeentenieuws, achtergronden, opinieblogs en méér, 2x per week in je mailbox
- Houd je je bezig met bedrijfsvoering, het sociaal domein, ruimte en/of veiligheid? Schrijf je dan ook in voor onze themaniewsbrieven

Gemeente.nu

SCHRIJF JE SNEL EN EENVOUDIG IN VIA
[GEMEENTE.NU/NIEUWSBRIEVEN](https://gemeente.nu/nieuwsbrieven)

Sdu

Maak kennis met de **Interim Professionals** van VNG Connect

VNG CONNECT
**ACTION
HEROES**

Onze action heroes in lokale overheid

De lokale overheid in Nederland staat voor steeds grotere uitdagingen, en dat vraagt om daadkrachtige professionals met passie voor de publieke zaak. De interim professionals van VNG Connect staan klaar om gemeenten te ondersteunen met hun unieke krachten. Door een combinatie van kennis, ervaring en een frisse blik helpen zij lokale overheden vooruit.

Onze interim professionals brengen niet alleen nieuwe ideeën en perspectieven, maar ook de energie en het doorzettingsvermogen die nodig zijn om verandering te realiseren. Ze zijn flexibel, innovatief en verbinden moeiteloos alle betrokken partijen. En het mooiste? Met de verdiensten van VNG Connect investeren we in goed werkgeverschap, de talentontwikkeling van onze professionals en de versterking van de lokale overheid.

Maak kennis met de action heroes van VNG Connect en ontdek de unieke krachten van onze interim professionals. Scan de QR code.